

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. rugsėjo 29 d.
(OR. en)

12866/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0299 (NLE)

SOC 522
EMPL 366
ECOFIN 944

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2022 m. rugsėjo 29 d.
kam:	Tarybos generaliniam sekretoriatui
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 490 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 490 final.

Pridedama: COM(2022) 490 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 09 28
COM(2022) 490 final

2022/0299 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis

{SWD(2022) 313 final}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

- **Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai**

Siekiant sukurti sąžiningą ir atsparią ekonomiką bei visuomenę, labai svarbu užtikrinti, kad kiekvienas asmuo Sąjungoje galėtų gyventi oriai. Savo politinėse gairėse¹ Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen išreiškė siekį sukurti Europą, kuri siektų didesnio socialinio teisingumo ir klestėjimo. Šia iniciatyva įgyvendinamas Sąjungos plataus užmojo tikslas ir įsipareigojimas skatinti įtraukesnę ekonomiką ir užtikrinti, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje.

Nepaisant pastarąjį dešimtmetį vykdytos kovos su skurdu politikos ir pagerėjusios padėties, 2021 m. skurdo ar socialinės atskirties rizika kilo daugiau kaip 95,4 mln. europiečių. Daugelyje valstybių narių per pastarąjį dešimtmetį išaugo žmonių, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, skurdo rizika², todėl dar labiau padidėjo skurdo mastas ir ilgalaikiškumas, taip pat sumažėjo socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui. Iki 2020 m. Sąjungos ekonomika toliau augo, užimtumas pasiekė aukščiausią kada nors užregistruotą lygį, o nedarbas vėl pasiekė iki 2008 m. buvusį lygį. Tačiau COVID-19 pandemija sukėlė ekonominį sukrėtimą. Sąjunga ir valstybės narės gerokai padidino socialinę apsaugą, visapusiškai reaguodamos į kilusius beprecedenčius socialinius sunkumus. Vis dėlto izoliavimo priemonės turėjo neproporcingą poveikį moterims ir pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims, visų pirma dėl didesnės neoficialios slaugos naštos ir labiau ribotų galimybių naudotis sveikatos priežiūros, švietimo ir atitinkamomis socialinėmis paslaugomis, taip pat dar labiau apsunkino ir taip ribotas galimybes įsidarbinti.

Pastaruoju metu dėl Rusijos vykdomos neteisėtos ir nepateisinamos agresijos prieš Ukrainą smarkiai padidėjus energijos kainoms ir išaugus infliacijai ypač nukentėjo mažas ir mažesnes nei vidutines pajamas gaunantys namų ūkiai, nes jų bendrosiose pajamose energijos ir maisto suvartojimo dalis paprastai yra didesnė.

Europos socialinių teisių ramstyje svarbus vaidmuo tenka kovai su skurdu ir socialine atskirtimi bei teisei gauti pakankamas minimalias pajamas. Pagal 14 Ramsčio principą „[k]iekvienas neturintis pakankamai lėšų asmuo turi teisę gauti tinkamo dydžio minimalias pajamas, kurios visais gyvenimo etapais užtikrintų orų gyvenimą, ir turėti realių galimybę gauti tam reikalingų prekių ir paslaugų. Galinčių dirbti asmenų atveju minimalių pajamų mokėjimas turėtų būti derinamas su paskatomis (vėl) integruotis į darbo rinką.“ 2021 m. kovo 4 d. Komisija priėmė Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planą, kurį Sąjungos vadovai palankiai įvertino 2021 m. gegužės 8 d. Porte vykusiame aukščiausiojo lygio susitikime. Europos Vadovų Taryba³ nustatė 2030 m. pagrindinius tikslus skurdo, užimtumo ir įgūdžių srityse. Iki 2030 m. žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius turėtų būti sumažintas bent 15 mln., įskaitant bent 5 mln. vaikų, bent 78 proc. 20–64 metų amžiaus žmonių turėtų būti įdarbinti ir 60 proc. suaugusiųjų kasmet turėtų dalyvauti mokymuose. 2022 m. birželio mėn. valstybės narės pristatė savo nacionalinius tikslus, kuriais siekiama remti šį plataus užmojo tikslą.

¹ [political-guidelines-next-commission_en_0.pdf\(europa.eu\)](#).

² 0–59 metų amžiaus žmonės, gyvenantys namų ūkyje, kuriame per praėjusius metus darbingo amžiaus suaugusieji (18–59 metų amžiaus) dirbo mažiau nei 20 proc. viso darbo pajėgumo.

³

Minimalios socialinės apsaugos sistemos padeda mažinti socialinę nelygybę ir skirtumus valstybėse narėse, didina aukštynkryptę socialinę konvergenciją ir kartu skatina galinčių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką. Tinkamai parengtomis minimalios socialinės apsaugos sistemomis siekiama užtikrinti, kad kiekvienas asmuo turėtų pakankamai lėšų gyventi oriai ir galėtų dalyvauti ekonominiame bei socialiniame gyvenime, taip pat darbo rinkoje. Jos ypač svarbios asmenims, gyvenantiems namų ūkiuose, neturinčiuose pakankamai išteklių, t. y. tiems, kurių piniginiai ir materialiniai ištekliai, būtini jų sveikatai ir gerovei, socialinei įtraukčiai ir integracijai į darbo rinką užtikrinti, yra nepakankami, nepastovūs arba nepatikimi. Šiuo tikslu minimalios socialinės apsaugos sistemos apima pajamų rėmimą ir įvairias išmokas natūra bei paslaugas, teikiamas tiems, kuriems jų reikia.

Pajamų rėmimą sudaro įvairios piniginės išmokos, skirtos skirtingiems poreikiams tenkinti. Tokios piniginės išmokos gali apimti, pavyzdžiui, išmokas vaikui ir šeimai, paramą būstui, bedarbio pašalpas, invalidumo pašalpas, senatvės išmokas arba lengvatas dirbantiems asmenims, taip pat minimalių pajamų išmokas.

Minimalių pajamų išmokoms⁴ tenka ypatingas vaidmuo teikiant bendrą piniginę pajamų paramą, nes jomis siekiama pašalinti trūkumą, kad atitinkamame namų ūkyje būtų pasiektas tam tikras bendras pajamų lygis. Tai neįmokinės ir materialine padėtimi grindžiamos išmokos, kuriomis kraštutiniu atveju naudojasi pakankamų išteklių neturintys namų ūkiai, kai išnaudojami kiti pajamų ar išmokų šaltiniai arba jų nepakanka oriam gyvenimui užtikrinti. Jos paprastai papildomos specialiai pritaikyta pagalba ir paskatomis patekti į darbo rinką, socialinės įtraukties skatinimo priemonėmis ir kokybiškų paslaugų teikimu. Taip minimalių pajamų sistemos, apimančios visas tris papildančiąsias dalis, yra ne pasyvi priemonė, o, kiek įmanoma, veikia kaip paskatinimas siekiant pagerinti įtrauktį ir užimtumo perspektyvas.

Tinkamai parengtos minimalių pajamų sistemos gali veikti kaip automatinės stabilizavimo priemonės. Ekonomikos nuosmukio laikotarpiu jos gali padėti remti tvarų ir įtraukų atsigavimą, padėti pristabdyti namų ūkių pajamų mažėjimą ir sumažinti žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių. Jos taip pat gali turėti stabilizuojantį poveikį bendrai prekių ir paslaugų paklausai⁵. Tinkamai parengtomis minimalių pajamų sistemomis užtikrinama tinkama skurdo mažinimo, darbo paskatų ir tvarių biudžeto išlaidų pusiausvyra.

Bendru pajamų rėmimo lygiu turėtų būti užtikrintas orus gyvenimas, kartu užtikrinant, kad visada būtų pakankamai paskatų dirbti, o socialinės apsaugos sistemos būtų tvarios fiskaliniu požiūriu. Minimalias pajamas reikia papildyti pakankamomis paskatomis galintiems dirbti asmenims (vėl) patekti į darbo rinką, kad tokios paskatos galėtų atlikti savo stabilizuojamąjį vaidmenį ir kad būtų išvengta žalingo histerezės poveikio, dėl kurio mažėja užimtumo lygis. Tinkamai parengtos minimalios pajamos kartu su veiksmingomis įtraukimo į darbo rinką priemonėmis gali būti svarbi priemonė siekiant Sąjungos 2030 m. užimtumo tikslo, taip pat remiant jaunų suaugusiųjų aktyvumo skatinimą ir jų integraciją į darbo rinką.

⁴ Minimalių pajamų išmokos neatitinka visuotinių bazinių pajamų, kurios yra visiems žmonėms skiriama besąlyginė pajamų parama, netikrinant materialinės padėties ir nereikalaujant dirbti.

⁵ Europos Parlamentas, 2010 m., tyrimas „Socialinės apsaugos kaip ekonomikos stabilizavimo priemonės vaidmuo. Dabartinės krizės metu įgyta patirtis“.

Valstybės narės teikia ne tik pinigines išmokas, bet ir išmokas natūra, kurios yra jų minimalios socialinės apsaugos sistemų dalis. Jos apima, pavyzdžiui, socialinį būstą, mažesnius mokesčius už tam tikras paslaugas (pvz., viešojo transporto, dujų, energijos ir kitas komunalines paslaugas) arba tikslinę paramą savo lėšomis padengiamoms vaikų priežiūros ar sveikatos priežiūros, įskaitant motinos ir kūdikio sveikatos priežiūrą, sąnaudoms padengti. Nors tikėtina, kad minimalias pajamas gaunantys asmenys iš jų gaus naudos, jos ne visada integruojamos su minimaliomis pajamomis ir jomis naudojasi ne visi minimalias pajamas gaunantys asmenys. Iš duomenų matyti, kad, nepaisant teikiamos papildomos paramos, mažas pajamas gaunantys namų ūkiai kai kuriomis iš šių paslaugų (pvz., vaikų priežiūros) naudojasi rečiau.

Nors minimalios socialinės apsaugos sistemos įdiegtos visose valstybėse narėse, pažanga užtikrinant jų prieinamumą ir tinkamumą yra nevienoda. Nors modelis įvairiose valstybėse narėse skiriasi, atsižvelgiant į skirtingas nacionalines tradicijas ir bendrą socialinės apsaugos sistemų struktūrą, valstybės narės susiduria su panašiais iššūkiais, kaip matyti iš periodiškai rengiamos Europos semestro konkrečioms šalims skirtos analizės ir rekomendacijų. Be to, teminėse diskusijose pagal atvirąjį koordinavimo metodą išryškėjo abipusiai iššūkiai, visų pirma susiję su nesinaudojimu išmokomis ir paramos gavėjams skirta parama, kad jie dalyvautų darbo rinkoje ir integruotųsi į visuomenę.

Iššūkiai

Pajamų rėmimo pakankamumo užtikrinimas yra iššūkis beveik visose valstybėse narėse, be kita ko, dėl darbo užmokesčio pokyčių. Pakankamumą galima įvertinti bendras paramos gavėjų pajamas lyginant su nacionaline skurdo riba⁶ (kaip skurdo mažinimo poveikio rodikliu) ir mažą darbo užmokestį gaunančio asmens pajamomis⁷ (kaip finansinių paskatų, susijusių su dalyvavimu darbo rinkoje, rodikliu). Nors skirtinguose namų ūkiuose šie rodikliai skiriasi, abiejų rodiklių rezultatai yra panašūs ir rodo, kad mažas darbo užmokestis yra arti skurdo ribos, o išmokos – dar mažesnės. 2019 m. 22 valstybėse narėse pajamų paramos gavėjo (vieno asmens) pajamos buvo mažesnės nei 80 proc. skurdo ribos, o mažas pajamas gaunančio asmens pajamos visose valstybėse narėse pasiekė arba viršijo skurdo ribą. Vaikų turinčių namų ūkių pajamų rėmimo pakankamumas paprastai yra gerokai didesnis (vidutiniškai maždaug 10–20 procentinių punktų).

Dėl retai peržiūrimos pajamų paramos išmokos gali neatitikti darbo užmokesčio pokyčių, pragyvenimo išlaidų, kainų ar infliacijos (ypač maisto ir energijos srityse) augimo ir dėl to jų pakankamumas gali dar labiau sumažėti. Daugelyje valstybių narių minimalių pajamų išmokų nustatymas ir didinimas nėra pagrįsti patikima metodika ir nėra susieti su statistiškai pagrįstomis pamatinėmis vertėmis ar rodikliais. Automatinio indeksavimo sistemos, kuriomis

⁶ Vertinama pagal skurdo rizikos ribą (60 proc. ekvivalentinių namų ūkio pajamų po socialinių pervedimų medianos).

⁷ Socialinės apsaugos komitete valstybės narės susitarė dėl lyginamosios analizės sistemos darbingo amžiaus gyventojų minimalių pajamų išmokų srityje. Nustatyti trys pagrindiniai politikos svertai, kurie greičiausiai turės įtakos jų veiksmingumui: 1) išmokų pakankamumas, 2) išmokų skyrimo taisyklės ir naudojimas išmokomis bei 3) aktyvumo skatinimas ir galimybė naudotis paslaugomis. Valstybės narės susitarė dėl pajamų paramos pinigais pakankamumo vertinimo dviejų rodiklių: i) atitinkamos valstybės narės nacionalinės skurdo rizikos ribos dalies ir ii) mažą darbo užmokestį gaunančio asmens, kuris apibrėžiamas kaip asmuo, gaunantis 50 proc. vidutinio darbo užmokesčio, pajamų dalies. Mažą darbo užmokestį gaunančio asmens pajamos naudojamos kaip minimalaus darbo užmokesčio pakaitinis rodiklis, nes minimalus darbo užmokestis taikomas ne visose šalyse.

reguliariai koreguojama pajamų paramos suma, kad būtų atsižvelgta į pragyvenimo išlaidų pokyčius, taikomos maždaug trečdalyje valstybių narių.

Pajamų rėmimo, visų pirma minimalių pajamų išmokų, pakankamumas per pastarąjį dešimtmetį Sąjungoje vidutiniškai beveik nepakito, nors pastaraisiais metais šiek tiek padidėjo. Pastebėta tam tikra konvergencija, visų pirma dėl to, kad keliose valstybėse narėse įdiegtos naujos minimalių pajamų sistemos. Kita vertus, nuo 2009 m. keliose valstybėse narėse, kuriose rodikliai jau buvo mažesni už Sąjungos vidurkį⁸, pakankamumo lygis gerokai sumažėjo.

Antrasis bendras iššūkis susijęs su minimalių pajamų aprėptimi: maždaug 20 proc. bedarbių, kuriems gresia skurdas, negali gauti jokios pajamų paramos. Tam tikroms grupėms gauti šią paramą būna ypač sunku. Amžiaus reikalavimai (pvz., amžiaus riba penkiose valstybėse narėse yra didesnė nei 18 metų) gali riboti jaunų suaugusiųjų galimybę gauti paramą. Nors pilietybės apribojimai turi nedidelį poveikį teisei gauti paramą⁹, kriterijai, susiję su minimalia teisėto buvimo šalyje trukme (reglamentuojama keliose valstybėse narėse ir svyruoja nuo vieno iki dešimties metų), gali apriboti pareiškėjų, neturinčių tos šalies pilietybės, galimybes gauti paramą. Be to, prievolė turėti nuolatinį adresą arba banko sąskaitą yra kliūtis benamiams arba marginalizuotiems asmenims, gyvenantiems skurdžiose vietovėse (pvz., romų gyvenvietėse).

Nors materialinės padėties tikrinimas yra labai svarbus siekiant užtikrinti tinkamą minimalių pajamų paramos skyrimą, materialinės padėties tikrinimas, jei jis yra pernelyg griežtas, taip pat gali lemti nepakankamą aprėptį. Tikrinant materialinę padėtį tikrinami visų namų ūkio narių ištekliai – pajamos, turtas, nekilnojamasis ar kilnojamasis turtas. Daugumoje valstybių narių tikrinant materialinę padėtį naudojama riba atitinka didžiausią teikiamos išmokos dydį (be to, minimalių pajamų išmokos naudojamos siekiant iki šio lygio padidinti namų ūkio pajamas). Jei nustatyta riba yra žema, kai kuriose valstybėse narėse materialinės padėties tikrinimas gali užkirsti kelią gauti minimalias pajamas daugeliui mažas pajamas gaunančių namų ūkių ir skurstančių dirbančiųjų. Be to, nepakankamą aprėptį gali lemti pernelyg griežta turto vertės tikrinimo struktūra, dėl kurios susidaro situacijos, kai dėl neproporcingos mažos vertės turto¹⁰ apskaitos namų ūkis minimalių pajamų paramos negauna.

Galiausiai išmokos gali būti netinkamai paskirstytos namų ūkio nariams, nes teisė prašyti išmokų suteikiama tik namų ūkį valdančiam asmeniui. Daugumoje šalių paprastai nelaikoma, kad moterys valdo namų ūkius, išskyrus atvejus, kai namų ūkyje nuolat negyvena nė vienas pilnametis vyras¹¹. Tik keliose valstybėse narėse tam tikrais atvejais teisė gauti išmokas suteikiama namų ūkio nariams, o teisė gauti paramą ir toliau nustatoma namų ūkio lygmeniu. Sprendimai, kuriais sudaromos palankesnės sąlygos atskiriems namų ūkio nariams gauti pajamų paramą, nebūtinai didinant bendrą namų ūkio lygmeniu gaunamų išmokų lygį, gali padėti skatinti lyčių lygybę ir moterų bei jaunų suaugusiųjų ekonominę nepriklausomybę ir pajamų saugumą.

Nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose (EGADP) pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę numatytos reformos valstybėse

⁸ Bendra Socialinės apsaugos komiteto ir Europos Komisijos ataskaita dėl minimalių pajamų (27 diagrama).

⁹ Visose valstybėse narėse teisę gauti minimalias pajamas turi tų valstybių piliečiai ir kitų ES valstybių narių piliečiai (priklausomai nuo bendrųjų teisėto apsigyvenimo taisyklių).

¹⁰ Pavyzdžiui, mažos vertės paveldimas turtas arba kilnojamasis turtas, santaupos ir kt.

¹¹ Šaltinis – <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1126>.

narėse, kurių atveju konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose, pateiktose per Europos semestro procesą, buvo nustatyti minimalių pajamų pakankamumo ir aprėpties iššūkiai¹². Pavyzdžiui, nemažai investicijų sutelkiama į socialinių paslaugų plėtrą arba jų kokybės gerinimą, kovą su energijos nepriteklumi ir pažeidžiamų grupių įtrauktį. Kai kuriais EGADP taip pat siekiama didinti socialinių išmokų, įskaitant minimalias pajamas, veiksmingumą ir pakankamumą.

Trečia, atrodo, kad nepasinaudojimo galimybe gauti minimalių pajamų paramą lygis yra gana aukštas visose valstybėse narėse. Turimais duomenimis, nesinaudojančių šia galimybe paprastai yra nuo 30 iki 50 proc. teisę gauti paramą turinčių gyventojų. Tai galima paaiškinti įvairiais veiksniais, pavyzdžiui, informacijos trūkumu, prieigos sudėtingumu, nepasitikėjimu institucijomis ir stigmatizavimu. Panašu, kad informaciją apie nepasinaudojimą galimybe gauti paramą renka tik kelios valstybės narės.

Ketvirta, pajamų rėmimo politikos ir dirbti galintiems asmenims skirtų paskatų (vėl) integruotis į darbo rinką koordinavimas tebėra nepakankamas. Minimalios socialinės apsaugos sistemos turėtų būti sukurtos taip, kad būtų užtikrintos paskatos dirbti. Visų pirma pajamų rėmimo struktūra neturėtų sumažinti paskatų dirbti ar sukurti skurdo spąstus (arba mažo darbo užmokesčio spąstus dirbantiems ir pajamų paramą gaunantiems žmonėms). Kai kuriais atvejais dideli minimalių pajamų išmokų mokėjimo rodikliai (taip pat ir papildomų išmokų atžvilgiu) arba didelis efektyvusis ribinis mokesčių tarifas gali neskatinti dirbti. Nors akivaizdu, kad darbo pajamos (jau minimaliojo darbo užmokesčio lygmeniu) turėtų būti didesnės už pajamas iš išmokų, kiti veiksniai taip pat turi įtakos minimalių pajamų gavėjų perėjimo į darbo rinką lygiui (pvz., dalyvavimas konsultacijose darbo klausimais ir jų kokybė arba kitos specialiai pritaikytos aktyvumo skatinimo priemonės, įgūdžių trūkumas, su sveikata susiję klausimai, vaikų priežiūros prieinamumas ir t. t.).

Aktyvi darbo rinkos politika, kuria skatinamas perėjimas į darbo rinką, apima mokymąsi visą gyvenimą, personalizuotą paramą ir orientavimą, kurie atitinka konkrečius poreikius, taip skatinant kokybiškų darbo vietų kūrimą bei išsaugojimą ir sudarant sąlygas pažangai, vadovaujantis įtraukio darbo rinkų koncepcija¹³. Tačiau daugelyje valstybių narių šios priemonės nėra pakankamai pritaikytos individualiems minimalių pajamų gavėjams, kurie dažnai yra labiausiai nutolę nuo darbo rinkos, poreikiams.

Nors daugumoje valstybių narių reikalaujama dalyvauti aktyvumo skatinimo programose, tinkamų priemonių gali net ir nebūti. Kad aktyvumo skatinimo reikalavimai (ir susijusios sankcijos) būtų veiksmingesni ir kad būtų skatinamas darbo pasiūlymų priėmimas, kartu turi būti teikiamos pagalbinės paslaugos, pvz., konsultavimas, konsultuojamasis ugdymas arba pagalba ieškant darbo. Ypatingą dėmesį reikia skirti jauniems suaugusiems, kurie nedalyvauja darbo rinkoje arba kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis. Kad jie per kuo trumpesnę laikotarpį grįžtų į švietimo ar mokymo sistemą arba darbo rinką, pajamų paramos gavimas turėtų būti susietas su ypač stipriomis aktyvumo skatinimo priemonėmis, padedančiomis jiems įgyti darbo patirties ir ugdyti kintančiame darbo pasaulyje tinkamus įgūdžius, visų pirma susijusius su žaliąja ir skaitmenine pertvarka.

Teigiamos paskatos įsidarbinti, kuriomis remiamas laipsniškas perėjimas į darbo rinką, paliekant teisę gauti minimalias pajamas tam tikrą darbo laikotarpį, paprastai duoda teigiamų rezultatų. Dar vienas iššūkis yra siūlomų darbo vietų (t. y. ilgalaikių kokybiškų darbo vietų) kokybė ir tvarumas. Dalyvavimas viešųjų darbų programose maždaug ketvirtadalyje valstybių narių yra arba privalomas, arba tai yra paramos gavėjų pirmiausiai pasirenkama galimybė,

¹² Latvijoje, Lietuvoje, Kroatijoje, Ispanijoje, Rumunijoje ir Bulgarijoje.

¹³ Žr. Komisijos rekomendaciją 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties.

nepaisant to, kad paprastai manoma, jog viešieji darbai turi nedidelį poveikį arba visai nedaro poveikio remiant ilgalaikį perėjimą į darbo rinką. Socialinė ekonomika yra labai svarbi siekiant sudaryti palankesnes sąlygas minimalių pajamų gavėjams įsidarbinti. Užimtumas socialinėje ekonomikoje galėtų būti padėti prisijungti prie atviros darbo rinkos.

Penkta, taip pat būtina užtikrinti veiksmingą prieigą prie kokybiškų įgalinimo ir pagrindinių paslaugų. Nors neįmanoma sudaryti išsamaus įgalinimo paslaugų sąrašo, jos paprastai apima visiems teikiamas bendro pobūdžio įgalinimo paslaugas, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros, mokymo ir švietimo, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros. Konkreti įgalinimo paslaugų kategorija – socialinės įtraukties paslaugos – apima paslaugas, skirtas konkrečioms labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių asmenų problemoms spręsti, siekiant padėti jiems integruotis į visuomenę ir darbo rinką. Socialinės įtraukties paslaugos gali apimti socialinį darbą, konsultavimą, konsultuojamąjį ugdymą, mentorystę, psichologinę paramą ir reabilitaciją. Be to, pagrindinių paslaugų, pavyzdžiui, vandens, sanitarijos, energetikos, transporto, finansinių paslaugų ir skaitmeninių ryšių, prieinamumas ir įperkamumas yra svarbi bet kokios tolesnės socialinės integracijos sąlyga. Nors dauguma šių paslaugų iš esmės yra prieinamos visiems gyventojams, jų prieinamumas ir įperkamumas gali kelti problemų pakankamai išteklių neturintiems žmonėms, ypač dabar, kai išaugo energijos kainos.

Dėl smarkiai išaugusių energijos kainų daromas spaudimas pažeidžiamiems namų ūkiams ir kyla pavojus, kad bus padaryta didesnė socialinė ir ekonominė žala. Šiais neramiais laikais patikimos minimalios socialinės apsaugos sistemos padeda mažinti energijos nepritekliaus riziką. Visų pirma minimalios pajamos ir galimybė naudotis pagrindinėmis paslaugomis gali padėti sušvelninti kainų šuolių poveikį pažeidžiamiausiems asmenims, o kartu papildyti kitas struktūrines priemones. Palyginti su kainų priemonėmis, pajamų rėmimo priemonės paprastai suteikia galimybę tikslingiau skirti paramą tiems, kuriems jos reikia, ir yra labiau suderinamos su paskatų mažinti energijos suvartojimą išsaugojimu.

Šešta, pakankamai išteklių neturintys asmenys susiduria su daugybe sudėtingų kliūčių įtraukčiai, todėl jiems reikalinga individualizuota parama. Kai kurie žmonės yra pasirengę (vėl) patekti į darbo rinką. Kai kurie kiti asmenys gali neturėti galimybių pradėti dirbti (nedelsiant), pavyzdžiui, sunkią negalią ar sveikatos problemų turintys asmenys, asmenys, kuriems trūksta pagrindinių socialinių įgūdžių, benamiai, asmenys, prižiūrintys mažus vaikus arba išlaikomus suaugusiuosius. Šiems žmonėms socialinės įtraukties politika yra itin svarbi ir vėliau gali padėti rasti darbą. Siekdamos teikti individualizuotą paramą, dauguma valstybių narių atlieka daugialypį poreikių vertinimą. Maždaug pusėje šalių jis taikomas visiems asmenims, gyvenantiems namų ūkiuose, neturinčiuose pakankamų išteklių, o mažesnėje valstybių narių grupėje jis taikomas tik konkrečioms grupėms (pvz., bedarbiams tam tikrą laikotarpį) arba atliekamas savo nuožiūra. Tačiau tik maždaug pusėje valstybių narių, kuriose atliekamas daugialypis poreikių vertinimas, siūlomas specialiai pritaikytas įtraukties planas, skirtas socialinės integracijos ir galiausiai užimtumo kliūtims šalinti. Kadangi tikėtina, kad daugelis minimalių pajamų gavėjų yra ilgalaikiai bedarbiai, jiems siūlomas grįžimo į darbo rinką susitarimas, atitinkantis Tarybos rekomendaciją dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką¹⁴.

Galiausiai, veiksmingai įgyvendinti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas trukdo valdymo problemos. Pagrindinės kliūtys – nepakankamas įvairių subjektų veiklos koordinavimas dėl to, kad nėra bendradarbiavimo standartų, keitimosi informacija trūkumas,

¹⁴ 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendacija dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką (OL C 67, 2016 2 20).

kvalifikuotų žmoniškųjų pajėgumų trūkumas ir menki ištekliai, įskaitant valstybinių užimtumo tarnybų ir įgalinimo paslaugų infrastruktūrą. Dėl šių apribojimų taip pat kyla sunkumų reguliariai stebint ir vertinant veiksmingumą – maždaug pusėje valstybių narių įdiegti reguliarios stebėsenos mechanizmai, o kitose valstybėse narėse tokia praktika dar nenustatyta.

Ateityje kils dar daugiau struktūrinių iššūkių, todėl būtina sukurti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas. Įsibėgėjanti žaliąoji ir skaitmeninė pertvarka suteikia galimybę skatinti ekonomikos augimą ir kurti darbo vietas. Tinkamai parengtos tvirtos minimalios socialinės apsaugos sistemos gali padėti visapusiškai išnaudoti šį potencialą, nes jomis remiami asmens statuso pokyčiai darbo rinkoje ir aktyvesnis nepalankioje padėtyje esančių asmenų dalyvavimas. Kita vertus, vis dažnesnis nestandartinis užimtumas lemia nepakankamą įmokinių išmokų (įskaitant bedarbio pašalpas ir būsimas pensijas) aprėptį, todėl neįmokinėms sistemoms gali tekti papildoma našta.

Šiomis aplinkybėmis minimalios socialinės apsaugos sistemos ir minimalios pajamos visų pirma turi būti modernizuojamos ir pritaikomos taip, kad būtų skatinama socialinė įtrauktis ir padedama galintiems dirbti žmonėms siekti kokybiško darbo.

Tinkamų minimalios socialinės apsaugos sistemų, skirtų oriam gyvenimui užtikrinti, sukūrimas yra ilgalaikis Sąjungos uždavinys. 1992 m. Taryba priėmė Rekomendaciją 92/441/EEB dėl pakankamų pajamų ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų¹⁵, kurioje kaip bendrą tikslą pasiūlė minimalaus pajamų lygio garantiją ir nurodė principus bei gaires, kuriais remiantis šis tikslas gali būti pasiektas. Bendrieji sistemos principai apėmė galimybę aktyviai dirbti arba užsiimti profesiniu mokymu tiems asmenims, kurie dėl amžiaus, sveikatos ir šeiminių padėties gali aktyviai užsiimti tokia veikla, arba ekonominės ir socialinės integracijos priemonės kitų asmenų atžvilgiu. Tos rekomendacijos tikslai buvo pakartoti ir dar labiau įtvirtinti Komisijos rekomendacija 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties¹⁶.

Pripažindama Sąjungos lygmens politikos atsako svarbą priimant dabartinius iššūkius, 2020 m. spalio mėn. Taryba paprašė Komisijos pradėti Sąjungos sistemos atnaujinimą, kad būtų veiksmingai remiama ir papildoma valstybių narių politika dėl nacionalinės minimalių pajamų apsaugos¹⁷. Europos Parlamentas savo rezoliucijoje¹⁸ paragino valstybes nares nustatyti pakankamas minimalias pajamas, pabrėždamas minimalių pajamų apsaugos, kaip kovos su skurdu priemonės, vaidmenį.

Atsižvelgiant į šias aplinkybes ir siekiant užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, šia rekomendacija siekiama kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi skatinant pakankamą pajamų rėmimą, veiksmingą galimybę naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis pakankamai išteklių neturintiems asmenims ir skatinant galinčių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką, kaip numatyta pagal Europos socialinių teisių ramsčio 14 principą. Taip siekiama užtikrinti aukštą užimtumo lygį aktyviai prisidedant prie galinčių

¹⁵ Tarybos rekomendacija 92/441/EEB dėl pakankamų pajamų ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų (OL L 245, 1992 8 26).

¹⁶ 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacija 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties (OL L 307, 2008 11 18).

¹⁷ 2020 m. spalio 12 d. Tarybos išvados „Minimalių pajamų apsaugos stiprinimas ES siekiant kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi COVID-19 pandemijos metu ir po jos“.

¹⁸ 2017 m. spalio 24 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl politikos, kuria užtikrinamos minimalios pajamos kaip kovos su skurdu priemonė (2016/2270(INI)).

dirbti asmenų integracijos į darbo rinką. Šių tikslų siekiama nepažeidžiant valstybių narių įgaliojimų organizuoti savo socialinės apsaugos sistemas.

Siekiant šio bendrojo tikslo, konkretūs iniciatyvos tikslai yra šie:

- (a) didinti pajamų rėmimo pakankamumą;
- (b) gerinti minimalių pajamų aprėptį ir galimybės jas gauti išnaudojimą;
- (c) sudaryti geresnes sąlygas dirbti galintiems asmenims patekti į įtraukias darbo rinkas;
- (d) gerinti galimybes naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis;
- (e) skatinti individualizuotą paramą;
- (f) didinti minimalios socialinės apsaugos sistemų valdymo veiksmingumą Sąjungos, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, taip pat stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmų veiksmingumą.

• **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Pasiūlymu prisidedama prie Europos socialinių teisių ramsčio 14 principo įgyvendinimo, taip pat bus taikomi kiti ramsčio principai, pavyzdžiui, aktyvus užimtumo rėmimas, socialinė apsauga, galimybė naudotis pagrindinėmis paslaugomis, švietimas, mokymas ir mokymasis visą gyvenimą ir lygios galimybės. Pasiūlymas padės pasiekti pagrindinį skurdo mažinimo tikslą ir jo papildomą tikslą dėl vaikų skurdo, nustatytą Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane, taip pat siekti pagrindinių užimtumo tikslų ir pagrindinio su įgūdžiais susijusio tikslo.

Pasiūlymas grindžiamas Tarybos rekomendacija 92/441/EEB dėl pakankamų pajamų ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų. Pasiūlymas dera su galiojančiomis nuostatomis; jame pateikiami nauji elementai tais atvejais, kai nuspręsta, kad Tarybos rekomendacijos 92/441/EEB nepakanka ir ją reikia tobulinti atsižvelgiant į visuomenės pokyčius. Supaprastinimo sumetimais šiuo pasiūlymu siekiama pakeisti Tarybos rekomendaciją 92/441/EEB, kartu užtikrinant, kad pasiektas apsaugos lygis nesumažėtų.

Pasiūlymu taip pat papildoma Komisijos rekomendacija 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties. Aktyvios įtraukties strategijomis siekiama padėti galintiems dirbti asmenims integruotis į darbo rinką ir rasti kokybišką ilgalaikę darbo vietą, o tiems, kurie dirbti negali, suteikti oriam gyvenimui reikalingus išteklius ir paramą. Šis pasiūlymas grindžiamas patirtimi, įgyta įgyvendinant tą rekomendaciją, ir suteikia galimybę toliau plėtoti įvairius jos elementus ir šalinti likusias spragas.

Siūloma iniciatyva grindžiama TDO rekomendacija dėl minimalios socialinės apsaugos¹⁹, kurioje šalims pateikiamos gairės, kaip išplėsti socialinės apsaugos aprėptį, pirmenybę teikiant visiems prieinamos nacionalinės minimalios socialinės apsaugos nustatymui, ir ją papildyti.

Europos semestro ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo procese atkreiptas dėmesys į struktūrines problemas, susijusias su minimalių pajamų sistemomis ir susijusiais elementais, pvz., socialine įtrauktimi ir darbo rinkos aktyvumo skatinimu, be to, kai kurioms valstybėms narėms pateiktos susijusios konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos.

¹⁹ 2012 m. TDO rekomendacija dėl minimalios socialinės apsaugos (Nr. 202).

Peržiūrėtoje socialinių rodiklių suvestinėje²⁰ apžvelgiami valstybių narių veiklos rezultatai ir tendencijos, kad Komisija galėtų stebėti pažangą, padarytą įgyvendinant konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas. 2022 m. valstybių narių užimtumo politikos gairėse teigiama, kad socialinės apsaugos sistemos turėtų padėti užtikrinti pakankamas minimalių pajamų išmokas visiems, neturintiems pakankamai išteklių, ir didinti socialinę įtrauktį skatinant žmones aktyviai dalyvauti darbo rinkoje ir visuomenės gyvenime, be kita ko, tikslingai teikiant socialines paslaugas. Siekiant sustiprinti analitinę veiklą, Socialinės apsaugos komitete buvo susitarta dėl lyginamosios analizės sistemos, o į jos rezultatus buvo atsižvelgta bendroje užimtumo ataskaitoje, šalių ataskaitose ir konkrečioms šalims skirtose rekomendacijose.

Siekiant nuolat rinkti tokią kontekstinę informaciją ir sudaryti palankesnes sąlygas abipusiam mokymuisi ir keitimuisi patirtimi pagal atvirąjį koordinavimo metodą, sukurtas už minimalias pajamas atsakingų nacionalinių institucijų tinklas (MINET) ir taip sudarytos sąlygos reguliariam struktūriniam valstybių narių dialogui.

• **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Šia iniciatyva taip pat papildomos kitos Sąjungos iniciatyvos ir jos yra dera tarpusavyje.

Tarybos rekomendacijoje dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką²¹ valstybės narės rekomenduojama teikti individualią paramą ilgalaikiams bedarbiams ir skatinti geresnį atitinkamų paslaugų koordinavimą.

Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių²² siekiama užtikrinti, kad visi jie prisidėtų prie veiksmingų, tinkamų ir skaidrių socialinės apsaugos sistemų ir turėtų oficialias galimybes jomis naudotis. Ja visų pirma siekiama remti nestandartinio užimtumo darbuotojus ir savarankiškai dirbančius asmenis, kurie dėl savo užimtumo statuso nėra pakankamai apdrausti pagal įmokines socialinės apsaugos sistemas ir todėl susiduria su didesniu ekonominiu netikrumu.

Direktyva dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio²³ siekiama sukurti sistemą, skirtą minimalaus darbo užmokesčio deramumui gerinti ir darbuotojų galimybėms naudotis minimalaus darbo užmokesčio apsauga didinti, taip padedant spręsti dirbančiųjų skurdo ir mažo darbo užmokesčio spąstų problemą.

Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“²⁴ siekiama užtikrinti, kad visi jaunuoliai iki 30 m., kurie netenka darbo arba užbaigia formalųjį mokymąsi, per keturis mėnesius gautų kokybišką darbo, tolesnio mokymosi, pameistrystės ar stažuotės pasiūlymą, taip užkertant kelią jų skurdui ir socialinei atskirčiai.

Tarybos rekomendacijoje, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema²⁵, valstybės narės raginamos užtikrinti vaikams, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, galimybę

²⁰ [Socialinių rodiklių suvestinė. Europos socialinių teisių ramstis. Eurostatas \(europa.eu\)](#)

²¹ 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendacija dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką (OL C 67, 2016 2 20).

²² 2019 m. lapkričio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos galimybių (OL C 387, 2019 11 15).

²³ Įrašyti nuorodą, kai dokumentas bus paskelbtas.

²⁴ 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 372, 2020 11 4).

²⁵ 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22).

nemokamai ir veiksmingai naudotis pagrindinėmis paslaugomis, kurios yra itin svarbios jų vystymuisi ir gerovei, be kita ko, pasitelkiant tėvams skirtas integracijos į darbo rinką priemones ir šeimų bei namų ūkių pajamų rėmimą.

Komisijos rekomendacijoje dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui (EASE)²⁶ pabrėžiama, kad svarbu parengti ir įgyvendinti darnius politikos priemonių rinkinius, įskaitant samdos ir veiklos keitimo paskatas, įgūdžių tobulinimą ir perkvalifikavimą, taip pat didesnę valstybinių užimtumo tarnybų paramą.

2019–2025 m. lyčių lygybės strategijoje²⁷ pripažįstama, kad dėl lyčių užimtumo skirtumo ir darbo užmokesčio skirtumo daugiau moterų, ypač vyresnio amžiaus, patiria skurdą ir kad dėl to per visą gyvenimą susidaro didelis vyrų ir moterų pensijų skirtumas.

ES romų strateginiame plane ir Tarybos rekomendacijoje dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo²⁸ valstybės narės raginamos kovoti su daugialype ir struktūrine romų diskriminacija, užtikrinti, kad iki 2030 m. dauguma romų įveiktų skurdą, ir imtis griežtesnių priemonių tarpusavyje susijusiose pajamų rėmimo, užimtumo, sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų, aprūpinimo būstu ir pagrindinių paslaugų srityse.

2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategija²⁹ siekiama, be kita ko, užtikrinti, kad neįgalieji galėtų naudotis žmogaus teisėmis, turėtų lygias galimybes ir vienodas teises dalyvauti visuomenės gyvenime ir ekonomikoje, taip pat turėtų tinkamą socialinę apsaugą, kad neįgaliesiems ir jų šeimoms būtų užtikrintos tinkamos pajamos deramam gyvenimo lygiui užtikrinti.

Naujoje Europos įgūdžių darbotvarkėje³⁰ nustatytas išsamus planas, kaip užtikrinti socialinį sąžiningumą ir sudaryti palankesnes sąlygas visiems, įskaitant pažeidžiamiausius asmenis, naudotis įtraukiu švietimu ir mokymu. Tarybos rekomendacija dėl individualiųjų mokymosi sąskaitų³¹, priimta kaip vienas iš įgūdžių darbotvarkės įgyvendinimo rezultatų, sudaro sąlygas asmenims ir juos įgalina dalyvauti darbo rinkai aktualiame mokyme ir palengvina jų galimybes įsidarbinti arba išlaikyti darbo vietą. Siūlomais 2023 m. Europos įgūdžių metais daugiau dėmesio bus skiriama įgūdžiams visais gyvenimo etapais.

Komisijos komunikatas „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“³² grindžiamas renovuotų būstų įperkamumo ir prieinamumo

²⁶ 2021 m. kovo 4 d. Rekomendacija (ES) 2021/402 dėl veiksmingos aktyvios paramos užimtumui po COVID-19 sukeltos krizės (EASE) (OL L 80, 2021 3 8).

²⁷ [EUR-Lex - 52020DC0152 - LT - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

²⁸ 2021 m. kovo 12 d. Tarybos rekomendacija dėl romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo (OL C 93, 2021 3 19).

²⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>

³⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“, COM(2020) 274 *final*.

³¹ 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl individualiųjų mokymosi sąskaitų (OL C 243, 2022 6 27).

³² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Renovacijos banga Europoje: pastatų ekologizavimas, darbo vietų kūrimas ir gyvenimo gerinimas“, COM (2020) 662 *final*.

principu, taip prisidedant prie tikslo užtikrinti tinkamą būstą pažeidžiamiems gyventojams, visų pirma įgyvendinant Komisijos rekomendaciją dėl energijos nepritekliaus³³.

Tarybos rekomendacijoje dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo³⁴ išdėstytos konkrečios gairės, kuriomis siekiama padėti valstybėms narėms įgyvendinti politikos priemonių rinkinius, kuriais visapusiškai užtikrinamas sąžiningas perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, ypatingą dėmesį skiriant pažeidžiamiems namų ūkiams.

Plane „REPowerEU“³⁵ raginama imtis tikslinių priemonių siekiant kuo labiau sumažinti nepastovumą, kontroliuoti kainas ir apsaugoti asmenis, kurie patiria (energetinį) skurdą arba kuriems gresia jo pavojus, kad būtų užtikrinta ilgalaikė teisingos energetikos pertvarkos ir greito laipsniško Rusijos iškastinio kuro atsisakymo nauda.

Komisijos pasiūlymu dėl reglamento dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti³⁶ siekiama spręsti didžiulio energijos kainų padidėjimo problemą, mažinant elektros energijos suvartojimą valstybėse narėse ir dalijantis išskirtiniu energijos gamintojų pelnu su tais, kuriems pagalbos reikia labiausiai, įskaitant pažeidžiamus namų ūkius.

Socialinės ekonomikos veiksmų planu³⁷ padedama socialinei ekonomikai klestėti, išnaudojant jos ekonominį ir darbo vietų kūrimo potencialą, taip pat jos indėlį į sąžiningą ir įtraukų ekonomikos atsigavimą ir žaliąją bei skaitmeninę pertvarką.

Šis pasiūlymas padeda siekti Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslų.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

• Teisinis pagrindas

Siūloma rekomendacija grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 292 straipsniu kaip procedūriniu teisiniu pagrindu ir SESV 153 straipsnio 1 dalies j punktu kaip esminiu teisiniu pagrindu.

153 straipsnio 1 dalies j punktu Sąjungai leidžiama remti ir papildyti valstybių narių veiklą kovos su socialine atskirtimi srityje. Pasiūlymu bus prisidėta prie šio tikslo įgyvendinimo, skatinant pajamų rėmimą tokiu lygmeniu, kad žmonės galėtų gyventi oriai, kartu užtikrinant veiksmingą galimybę naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis bei priemonėmis, kuriomis remiama galinčių dirbti asmenų integracija į darbo rinką.

³³ 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus (OL L 357, 2020 10 27).

³⁴ 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo (OL C 247, 2022 6 27).

³⁵ COM(2022) 230 *final*, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Planas „REPowerEU“.

³⁶ Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti, COM(2022) 473 *final*.

³⁷ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas“, COM(2021) 778 *final*.

153 straipsnio 1 dalies j punkto kaip esminio pagrindo taikymas visu pirma yra ribojamas 153 straipsnio 2 dalies a punktu, nes pagal jį leidžiama taikyti tik priemonės, skirtas valstybių narių bendradarbiavimui skatinti, išskyrus įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą.

Be to, pagal 153 straipsnio 4 dalį visose pagal 153 straipsnį priimtose nuostatose reikalaujama, kad rekomendacija i) nedarytų poveikio valstybių narių teisei nustatyti pagrindinius savo socialinės apsaugos sistemų principus; ii) nedarytų didelio poveikio šių sistemų finansinei pusiausvyrai.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Užimtumo ir socialinės apsaugos politika pagal subsidiarumo principą visų pirma tebėra valstybių narių atsakomybė.

Pradedant Tarybos rekomendacija 92/441/EEB ir Tarybos rekomendacija 92/442/EEB dėl socialinės apsaugos tikslų ir politikos krypties konvergencijos³⁸, Sąjunga ėmėsi veiksmų socialinės apsaugos srityje, remdamasi bendru sutarimu, kad stiprėjant bendrajai rinkai kartu turėtų būti užtikrintas socialinis solidarumas ir valstybių narių socialinės apsaugos politikos konvergencija.

Nors visos valstybės narės yra patvirtinusios reformas minimalių pajamų srityje, iš turimų duomenų matyti, kad daugumoje valstybių narių vis dar yra ką tobulinti, kad nustatytos problemos būtų sprendžiamos integruotai. Dėl veiksmingo minimalių pajamų užtikrinimo ir aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemonių trūkumų didėja rizika susijusių asmenų ir jų šeimų, kurie patiria didesnę ekonominę netikrumą, gerovei ir mažėja bendras užimtumo lygis ekonomikoje. Netinkamo pajamų rėmimo ir nepakankamų galimybių naudotis pagalbinėmis paslaugomis problema, su kuria susiduria daugelis gyventojų, turi neigiamų pasekmių socialiniam sąžiningumui ir tvariam augimui. Nuolatinis neaktyvumas ir atokumas nuo darbo rinkos lemia įgūdžių nykimą ir prastesnę darbo jėgos kokybę bei mažesnę jos produktyvumą. Tai yra reikšmingas socialinės atskirties ir skurdo veiksnys bei kliūtis siekiant pagrindinių 2030 m. tikslų. Kaip nurodyta prie pasiūlymo pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente, skurdo mažinimo tikslas artimiausiais metais greičiausiai nebus pasiektas, jei valstybės narės nesustiprins savo socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties sistemų, o kartu užimtumo tikslui pasiekti reikia veiksmingesnės aktyvumo darbo rinkoje skatinimo politikos.

Atsižvelgiant į neveikimo (arba nepakankamų veiksmų) riziką ir į ankstesnes tendencijas bei būsimus socialinius iššūkius, taip pat į galimą valstybių narių tarpusavio mokymąsi, Sąjunga turi geras galimybes dėti daugiau pastangų ir imtis vadovaujamo vaidmens, kartu atsižvelgdama į valstybių narių kompetenciją socialinės apsaugos srityje. Sąjungos veiksmai gali padėti užtikrinti, kad visos valstybės narės tuo pačiu metu judėtų ta pačia kryptimi, skatinant aukštynkryptę konvergenciją valstybėse narėse ir tarp jų, taip sukuriant teisingesnę ir darnesnę visuomenę.

- **Proporcingumo principas**

Šioje rekomendacijoje siūlomos priemonės yra proporcingos siekiamiems tikslams. Pasiūlymu remiamos valstybėse narėse jau taikomos minimalios socialinės apsaugos sistemos ir minimalios pajamos bei papildomos valstybių narių pastangos kovos su socialine atskirtimi ir palankių sąlygų neturinčių asmenų integracijos į darbo rinką srityje. Siūlant veiksmus atsižvelgiama į valstybių narių praktiką ir jų socialinės apsaugos sistemų įvairovę. Taip pat pripažįstama, kad dėl skirtingų nacionalinių, regioninių ar vietos aplinkybių rekomendacija

³⁸ 1992 m. liepos 27 d. Tarybos rekomendacija 92/442/EEB dėl socialinės apsaugos tikslų ir politikos krypties konvergencijos (Nr. L 245 / 49).

gali būti įgyvendinama skirtingai, o valstybės narės gali pasinaudoti rekomendacija atsižvelgdamos į savo konkrečias aplinkybes. Renkantis priemonę taip pat labai svarbus buvo proporcingumo principas.

- **Priemonės pasirinkimas**

Priemonė yra pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos, kuria laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų. Ji grindžiama esamais Sąjungos teisės aktais ir atitinka Sąjungos veiksams užimtumo ir socialinės politikos srityse skirtų priemonių rūšį. Tarybos rekomendacijoje valstybėms narėms bus pateiktos konkrečios gairės dėl reformų krypties, valstybėms narėms paliekant teisę savo nuožiūra pritaikyti priemones nacionalinėms institucijoms ir įgyvendinimo modeliams. Joje nustatomos priemonės, kurias turi apsvarstyti valstybės narės, ir ja suteikiamas tvirtas bendradarbiavimo šioje srityje Sąjungos lygmeniu pagrindas, kartu visapusiškai atsižvelgiant į valstybių narių kompetenciją atitinkamose politikos srityse. Priėmus šią rekomendaciją, ja bus pakeista Tarybos rekomendacija 92/441/EEB.

3. **EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI**

- **Galiojančių teisės aktų *ex post* vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

1999 m. Komisija pateikė Tarybos rekomendacijos 92/441/EEB įgyvendinimo ataskaitą³⁹. Ataskaitoje patvirtintas esminis minimalių pajamų, kaip galutinio minimalios socialinės apsaugos sistemos mechanizmo, vaidmuo. Joje padaryta išvada, kad rekomendacija padėjo organizuoti ir skatinti valstybių narių diskusijas dėl minimalių pajamų vaidmens bei raidos ir paskatino konvergenciją visose valstybėse narėse. Ataskaitoje teigiama, kad vis dar labai skiriasi tai, kaip funkcionuoja minimalios pajamos, kokių mastu ir kiek laiko jomis tenkinami esminiai poreikiai ir kaip jos yra susijusios su kitomis socialinės ir užimtumo paramos priemonėmis.

2013 m. Komisija peržiūrėjo Komisijos rekomendacijos 2008/867/EB įgyvendinimą⁴⁰. Vertinime patvirtintas aktyvios įtraukties metodo pagrįstumas, tačiau pripažinta, kad pažanga jį įgyvendinant nacionaliniu lygmeniu buvo palyginti nedidelė. Jame atkreiptas dėmesys į konkrečias problemas, susijusias su trimis aktyvios įtraukties kryptimis, tokias kaip: i) mažas pakankumas, nepakankamas pajamų rėmimo panaudojimas ir ribota jo aprėptis, ii) mokesčių ir išmokų sistemų nulemtas dirbančiųjų skurdas ir galimos paskatos nedirbti ir iii) sunkumai naudotis kokybiškomis paslaugomis keliose valstybėse narėse, visų pirma romams, migrantams ir neįgaliesiems. Be to, įgyvendinimui trukdė koordinavimo sunkumai vietos lygmeniu ir išskaidyta kompetencija įvairiais politikos lygmenimis.

2017 m. buvo atlikta dar viena Komisijos rekomendacijos 2008/867/EB įgyvendinimo pažangos peržiūra⁴¹. To vertinimo išvadose pabrėžiama palankių sąlygų neturintiems asmenims skirtų visapusiškų integruotų politikos priemonių svarba. Jose paraginta aktyviau siekti, kad būtų pakankamai remiama negalinių dirbti asmenų socialinė integracija, ir

³⁹ Komisijos ataskaita Tarybai, Europos Parlamentui, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl 1992 m. birželio 24 d. Rekomendacijos 91/441/EEB dėl pakankamų pajamų ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų (COM(1998) 774 *final*).

⁴⁰ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Ataskaita dėl tolesnių valstybių narių veiksmų vykdant 2008 m. Europos Komisijos rekomendaciją dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties. Socialinių investicijų metodas“, SWD(2013) 39 *final*.

⁴¹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl 2008 m. Komisijos rekomendacijos dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties įgyvendinimo, SWD(2017) 257 *final*.

pabrėžta, kad būtinas glaudus suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas ir aktyvus visų susijusių partnerių dalyvavimas.

Į šių vertinimų rezultatus atsižvelgta rengiant šį pasiūlymą.

- **Konsultacijos su suinteresuotaisiais subjektais**

Komisija surengė konsultacijas su suinteresuotaisiais subjektais dviem laikotarpiais. 2020 m. sausio 14 d. – lapkričio 30 d. Komisija vykdė viešas konsultacijas dėl Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plano (įskaitant 14 principą)⁴²; gauti atsakymai panaudoti rengiant šio pasiūlymo turinį. Be to, 2022 m. sausio 5 d. – gegužės 5 d. Komisija vykdė tikslines konsultacijas dėl pačios iniciatyvos. Šiose konsultacijose, daugiausia teminėse diskusijose, dalyvavo socialinių partnerių, pilietinės visuomenės organizacijų, Socialinės apsaugos komiteto, Užimtumo komiteto, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto, Europos valstybinių užimtumo tarnybų tinklo, Regionų komiteto, jaunimo, mokslininkų ir akademinės bendruomenės atstovai. Į kvietimą teikti informaciją galėjo atsakyti visi suinteresuotieji subjektai, o konsultacijų metu buvo pateikti 75 individualūs atsiliepimai ir 33 pozicijos dokumentai, daugiausia iš pilietinės visuomenės, piliečių, taip pat verslo asociacijų, akademinės bendruomenės, profesinių sąjungų ir valdžios institucijų.

Dauguma suinteresuotųjų subjektų pritarė Sąjungos iniciatyvai, kuria siekiama stiprinti dabartinę sistemą. Daugelis jų pakartojo, kad minimalios pajamos yra susijusios su kitomis paramos priemonėmis ir todėl turėtų būti laikomos platesnių socialinės apsaugos sistemų, kurios kuriamos ir įgyvendinamos nacionaliniu lygmeniu, dalimi. Tarybos rekomendacija, kurioje būtų pateiktos Sąjungos lygmens gairės, jos įgyvendinimą paliekant valstybėms narėms, dažniausiai buvo minima kaip tinkamiausia priemonė. Dauguma suinteresuotųjų subjektų pakartojo, kad svarbu taikyti įgalinantį aktyvios įtraukties metodą, apimantį pajamų rėmimą, įtraukias darbo rinkas, socialinę įtrauktį ir galimybes naudotis kokybiškomis paslaugomis. Kad metodas būtų veiksmingas, tinkama valdymo sistema turėtų būti remiamas įvairių subjektų bendradarbiavimas vertikaliuoju ir horizontaliuoju lygmenimis. Šiuo tikslu daugelis suinteresuotųjų subjektų pakartojo vietos subjektų, įskaitant paslaugų teikėjus ir pilietinės visuomenės organizacijas, svarbą ir rekomendavo, kad šie subjektai taptų valdymo sistemų dalimi. Kalbant apie pakankumą, dauguma suinteresuotųjų subjektų sutiko, kad, siekiant užtikrinti orų gyvenimą, pajamų rėmimo lygis turėtų atitikti nacionalinę skurdo ribą arba ją viršyti. Dauguma suinteresuotųjų subjektų nurodė, kad, siekiant veiksmingai įgyvendinti rekomendaciją, reikia patikimų stebėsenos sistemų.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Įrodymai, kuriais grindžiama iniciatyva, be kita ko, yra:

- tiriamoji studija, kuria remiamas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Žinių spragų užpildymas ir ES valstybių narių minimalių pajamų sistemų veiksmingumo privalumų ir problemų nustatymas“. Atliekant studiją buvo siekiama: i) surinkti duomenis apie nacionalines minimalias pajamas visoje Sąjungoje; ii) nustatyti minimalių pajamų sistemų veiksmingumo privalumus ir problemas ir iii) įvertinti įvairių priemonių, kuriomis siekiama didinti jų veiksmingumą, įskaitant aktyvumo skatinimą ir galimybes naudotis paslaugomis, poveikį;
- Jungtinio tyrimų centro atliktas pasirinktų politikos galimybių, susijusių su pakankamos pajamų paramos teikimu, poveikio modeliavimas;

⁴² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“, SWD(2021) 46 *final*.

- minimalių pajamų lyginamosios analizės sistema, dėl kurios susitarta Socialinės apsaugos komitete ir pagal kurią nustatyti trys politikos svertai, galintys daryti didžiausią poveikį minimalių pajamų sistemų veiksmingumui: i) išmokų pakankamumas, ii) išmokų skyrimo taisyklės bei naudojimas išmokomis ir iii) aktyvumo skatinimo priemonės ir galimybė naudotis paslaugomis. Sistemoje nustatyti tam tikri rezultatų, veiksmingumo ir politikos svertų rodikliai, įskaitant dvejopą piniginių pajamų paramos pakankumo rodiklį: i) kaip atitinkamos valstybės narės nacionalinės skurdo rizikos ribos dalį ir ii) kaip mažą darbo užmokestį gaunančio asmens, kuris apibrėžiamas kaip asmuo, gaunantis 50 proc. vidutinio darbo užmokesčio, pajamų dalį;
- remiantis lyginamosios analizės sistema, Socialinės apsaugos komiteto ir Komisijos bendroje ataskaitoje pateikiama minimalių pajamų padėties apžvalga;
- Socialinės apsaugos rodiklių apžvalga (SARA), kurioje nustatomos pagrindinės metinės socialinės tendencijos, stebėtinos visoje Sąjungoje, ir pagrindinės socialinės problemos bei geri socialinėje srityje pasiekti rezultatai atskirose valstybėse narėse.
- **Poveikio vertinimas**

Siūloma priemonė – Tarybos rekomendacija – valstybėms narėms suteikia pakankamai laisvės nuspręsti, kaip geriausiai pasiekti šios iniciatyvos tikslus, atsižvelgiant į nacionalines, regionų ar vietos aplinkybes. Kadangi galimas poveikis priklauso nuo konkrečių veiksmų, kurių imasi valstybės narės, atliekant išsamų poveikio vertinimą neįmanoma visapusiškai įvertinti numatomo poveikio prieš valstybėms narėms priimant įgyvendinimo sprendimus.

Pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente apžvelgiami svarbiausi iššūkiai, susiję su minimalių pajamų sistemų veiksmingumu. Jame taip pat analizuojamas galimų politikos reformų poveikis skurdo mažinimui.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Netaikoma.

- **Pagrindinės teisės**

Pasiūlymas padės užtikrinti teisę gyventi oriai (Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 1 straipsnis), gauti socialinės apsaugos išmokas ir naudotis socialinėmis paslaugomis, gauti socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, taip pat teisę į tinkamas gyvenimo sąlygas neturintiems pakankamai lėšų (Chartijos 34 straipsnis).

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Netaikoma.

5. KITI ELEMENTAI

• Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka

Valstybės narės reguliariai teiks Komisijai šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangos ataskaitas. Rekomendacijoje taip pat nustatomas laipsniško su pajamų rėmimo pakankamumu susijusios nuostatos įgyvendinimo laikotarpis, kuris tęsis iki 2030 m. pabaigos. Pažangos ataskaitos turėtų būti aptartos Socialinės apsaugos komitete, glaudžiai bendradarbiaujant su Užimtumo komitetu ir valstybinių užimtumo tarnybų tinklu, kiek tai susiję su galimybėmis patekti į įtraukias darbo rinkas.

Remiantis nacionalinėmis pažangos ataskaitomis, Sąjungos lygmeniu bus reguliariai teikiamos bendros Socialinės apsaugos komiteto ir Komisijos ataskaitos. Komisija taip pat reguliariai stebės rekomendacijos įgyvendinimą per Europos semestrą ir prireikus teiks konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas.

Komisija taip pat siekia kartu su Socialinės apsaugos komitetu toliau plėtoti minimalių pajamų sistemų lyginamosios analizės sistemą, kad būtų paremta šios rekomendacijos įgyvendinimo stebėseną ir padidintas atitinkamų rodiklių prieinamumas ir palyginamumas.

Komisija siekia peržiūrėti veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į siūlomą rekomendaciją, visų pirma jų poveikį skurdo ir socialinės atskirties mažinimui, užimtumo didinimui ir įgūdžių gerinimui, ir iki 2032 m. pateikti ataskaitą Tarybai. Remdamasi peržiūros rezultatais, Komisija gali apsvarstyti galimybę pateikti naujus pasiūlymus.

• Aiškinamieji dokumentai (direktyvoms)

Netaikoma.

• Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

1 dalyje nurodomas šios rekomendacijos tikslas.

2 dalyje pateikiamos terminų apibrėžtys, kurios turi būti taikomos rekomendacijoje.

3 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama sukurti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas taikant integruotą požiūrį, pagal kurį būtų derinamas pajamų rėmimas, paskatos ir parama (pakartotinai) integracijai į darbo rinką ir galimybei naudotis paslaugomis.

4–7 dalyse valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti pakankamą pajamų rėmimą, apibrėžiant skaidrią pajamų paramos dydžio nustatymo ir peržiūros metodiką, siūlant pamatines vertes, kuriomis būtų vadovaujamasi vertinant pakankamumą, ir rekomenduojant pajamų paramą koreguoti kasmet. Konkrečiai 6 dalyje valstybės narės raginamos palaipsniui ne vėliau kaip iki 2030 m. gruodžio 31 d. užtikrinti pakankamą pajamų rėmimą.

8 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama numatyti galimybę prašyti, kad pajamų parama būtų teikiama atskiriems namų ūkio nariams, nebūtinai didinant bendrą namų ūkio gaunamų išmokų dydį.

9 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad minimalių pajamų sistemos visapusiškai apimtų pakankamai išteklių neturinčius asmenis, be kita ko, taikant nediskriminacinius teisės gauti paramą kriterijus ir proporcingai tikrinant materialinę padėtį.

10 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama skatinti visapusišką naudojimąsi minimalių pajamų parama, be kita ko, supaprastinant paraiškų teikimo procedūrą, mažinant administracines kliūtis ir teikiant prieinamą informaciją potencialiems paramos gavėjams.

11 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti tinkamas paskatas minimalias pajamas gaunantiems asmenimis (vėl) integruotis į darbo rinką ir užtikrinti įtraukias darbo rinkas ir aukštą užimtumo lygį, be kita ko, investuojant į žmogiškąjį kapitalą ir įgūdžius, užtikrinant paskatas dirbti, remiant darbdavius ir sudarant palankesnes sąlygas darbo galimybėms socialinės ekonomikos sektoriuje.

12 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti veiksmingą galimybę naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis, užtikrinant galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis (įskaitant energiją) tęstinumą ir šalinant kliūtis, trukdančias naudotis paslaugomis.

13 dalyje valstybėms narėms rekomenduojama parengti individualizuotus metodus, kuriuos taikant būtų šalinamos įvairios socialinės įtraukties ir užimtumo sričių kliūtys, su kuriomis susiduria pakankamai išteklių neturintys asmenys.

14–15 dalyse valstybėms narėms rekomenduojama įdiegti veiksmingas valdymo ir stebėsenos sistemas ir reguliariai teikti Komisijai rekomendacijos įgyvendinimo ataskaitas.

16 dalyje Komisija raginama toliau bendradarbiauti su Socialinės apsaugos komitetu dėl minimalių pajamų sistemų lyginamosios analizės sistemos ir gerinti susijusių duomenų prieinamumą ir palyginamumą. Joje Komisijai ir Socialinės apsaugos komitetui taip pat rekomenduojama reguliariai peržiūrėti rekomendacijos įgyvendinimo pažangą ir iki 2032 m. Tarybai pateikti ataskaitą.

Pasiūlymas

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį kartu su 153 straipsnio 1 dalies j punktu,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) siekiant užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, šia rekomendacija siekiama kovoti su skurdu bei socialine atskirtimi ir užtikrinti aukštą užimtumo lygį, skatinant pakankamą pajamų rėmimą ir veiksmingą galimybę naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis pakankamai išteklių neturintiems asmenims, taip pat skatinant galinčių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką;
- (2) pagal SESV 151 straipsnį Sąjunga ir valstybės narės siekia, be kita ko, didinti užimtumą, skatinti kurti geresnes gyvenimo bei darbo sąlygas, siekti deramos socialinės apsaugos ir kovoti su socialine atskirtimi;
- (3) Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 1 straipsnyje pripažįstamos ir gerbiamos teisės gauti socialines išmokas ir naudotis socialinėmis paslaugomis. Chartijoje taip pat nustatyta, kad kiekvienas Sąjungoje teisėtai gyvenantis ir teisėtai gyvenamąją vietą keičiantis asmuo turi teisę gauti socialines išmokas ir naudotis socialinėmis lengvatomis ir kad, siekdama įveikti socialinę atskirtį ir skurdą, Sąjunga pripažįsta ir gerbia teisę į socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, kad būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos visiems neturintiems pakankamai išteklių;
- (4) 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacijoje 92/441/EEB dėl pakankamų išteklių ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų⁴³ valstybės narės raginamos pripažinti pagrindinę asmens teisę turėti pakankamai išteklių ir gauti socialinę paramą, kad galėtų gyventi oriai, siekiant visapusiškai ir nuosekliai kovoti su socialine atskirtimi, ir joms rekomenduojama atitinkamai pritaikyti savo socialinės apsaugos sistemas. Atsižvelgiant į šios rekomendacijos turinį, tikslinga pakeisti Rekomendaciją 92/441/EEB;
- (5) 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacijoje 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties⁴⁴ nustatyta visapusiška strategija, kuria siekiama padėti galintiems dirbti asmenims integruotis į darbo rinką ir rasti tvarų bei kokybišką darbą, o tiems, kurie dirbti negali, suteikti žmogaus oriam gyvenimui reikalingus išteklius ir remti jų socialinį aktyvumą. Šis integruotas požiūris, pagrįstas trijų

⁴³ 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacija 92/441/EEB dėl pakankamų pajamų ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrų kriterijų (OL L 245, 1992 8 26).

⁴⁴ 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacija 2008/867/EB dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties (OL L 307, 2008 11 18).

politikos kryptį – pakankamo pajamų rėmimo, įtraukiant darbo rinkų ir galimybes naudotis kokybiškomis paslaugomis – deriniu, yra ypač svarbus labiausiai nuo darbo rinkos nutolusiems arba nuo visuomenės atskirtiems asmenims;

- (6) 2017 m. lapkričio mėn. Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija pristatė Europos socialinių teisių ramsį, kuriame nustatyta 20 tinkamai veikiančių ir sąžiningų darbo rinkų bei gerovės sistemų rėmimo principų. Pagal 14 principą „[k]iekvienas neturintis pakankamai lėšų asmuo turi teisę gauti tinkamo dydžio minimalias pajamas, kurios visais gyvenimo etapais užtikrintų orų gyvenimą, ir turėti realią galimybę gauti tam reikalingų prekių ir paslaugų. Galinčių dirbti asmenų atveju minimalių pajamų mokėjimas turėtų būti derinamas su paskatomis (vėl) integruotis į darbo rinką“;
- (7) Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų plane⁴⁵ (toliau – veiksmų planas) nustatytas plataus užmojo tikslas sukurti tvirtą socialinę sąjungą. 2021 m. birželio mėn. Europos Vadovų Taryba, vadovaudamasi Porto deklaracija⁴⁶, palankiai įvertino Sąjungos socialinį tikslą skurdo srityje, pagal kurį žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičius iki 2030 m. turėtų būti sumažintas bent 15 mln.⁴⁷, įskaitant bent 5 mln. vaikų. Europos Vadovų Taryba taip pat palankiai įvertino pagrindinius tikslus užimtumo srityje, pagal kuriuos turėtų būti užtikrinta, kad bent 78 proc. 20–64 m. amžiaus žmonių turėtų darbą, ir pagrindinius tikslus įgūdžių srityje, pagal kuriuos bent 60 proc. visų suaugusiųjų kasmet turėtų dalyvauti mokymuose. 2022 m. birželio mėn. valstybės narės pristatė savo nacionalinius tikslus. Peržiūrėta socialinių rodiklių suvestinė ir minimalių pajamų lyginamosios analizės sistema, dėl kurių susitarta Socialinės apsaugos komitete, sustiprinamas Europos semestro, bendros užimtumo ataskaitos ir konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų analitinis pagrindas;
- (8) Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. ir jos rėmimo tiksluose pabrėžiama, kad tvarus ekonomikos augimas turi būti derinamas su skurdo ir kito nepritekliaus panaikinimu, nelygybės mažinimu ir geresnėmis galimybėmis naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, gauti išsilavinimą ir įsidarbinti.
- (9) Europos Parlamentas savo 2017 m. spalio 24 d. rezoliucijoje⁴⁸ paragino valstybes nares nustatyti pakankamas minimalias pajamas, pabrėždamas minimalių pajamų apsaugos, kaip kovos su skurdu priemonės, vaidmenį. 2020 m. spalio 12 d. išvados⁴⁹ Taryba paragino Komisiją pradėti Sąjungos sistemos atnaujinimą, kad būtų veiksmingai remiama ir papildoma valstybių narių politika dėl nacionalinės minimalių pajamų apsaugos. Konferencijoje dėl Europos ateities piliečiai paragino sukurti bendrą Sąjungos minimalių pajamų sistemą⁵⁰;
- (10) ši rekomendacija grindžiama Komisijos vertinimų⁵¹, kuriuose apžvelgiama pažanga, padaryta įgyvendinant Komisijos rekomendaciją 2008/867/EB, išvadomis.

⁴⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021) 102 *final*).

⁴⁶ <https://www.consilium.europa.eu/lt/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

⁴⁷ Palyginti su 2019 m.

⁴⁸ 2017 m. spalio 24 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl politikos, kuria užtikrinamos minimalios pajamos kaip kovos su skurdu priemonė (2016/2270(INI)).

⁴⁹ 2020 m. spalio 12 d. Tarybos išvados „Minimalių pajamų apsaugos stiprinimas ES siekiant kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi COVID-19 pandemijos metu ir po jos“.

⁵⁰ Konferencija dėl Europos ateities, galutinių rezultatų ataskaita, 2022 m. gegužės mėn., p. 58.

⁵¹ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Ataskaita dėl tolesnių valstybių narių veiksmų vykdant 2008 m. Europos Komisijos rekomendaciją dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties. Socialinių investicijų metodas“, SWD(2013) 39 *final*. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl

Vertinimuose patvirtintas aktyvios įtraukties metodo pagrįstumas, tačiau atkreiptas dėmesys į konkrečias problemas, be kita ko, susijusias su nepakankamomis minimaliomis pajamomis, nepakankamu naudojimusi minimalių pajamų parama ir ribota minimalių pajamų aprėptimi, galimomis mokesčių ir išmokų sistemų nulemtomis paskatomis nedirbti, taip pat kliūtimis naudojimuisi kokybiškomis paslaugomis, kuriomis skatinama socialinė įtrauktis ir integracija į darbo rinką. Juose taip pat paraginta aktyviau siekti, kad būtų skiriama pakankama parama negalinčių dirbti asmenų socialinei įtraukčiai;

- (11) nepaisant tam tikros per pastarąjį dešimtmetį Sąjungoje padarytos pažangos mažinant skurdą ir socialinę atskirtį, 2021 m. daugiau kaip 95,4 mln. žmonių vis dar grėsė rizika, o moterims rizika buvo didesnė nei vyrams. Susirūpinimą kelia didėjanti skurdo rizika žmonėms, gyvenantiems namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, didėjantis skurdo mastas bei ilgalaikiškumas daugelyje valstybių narių, o taip pat mažėjantis socialinių pervedimų poveikis skurdo mažinimui. Sąjunga ir jos valstybės narės turėtų dėti daugiau pastangų, kad padėtų pažeidžiamiausiems ir palankių sąlygų neturintiems asmenims ir kad tai būtų daroma veiksmingiau;
- (12) kokybiško ir tvaraus užimtumo užtikrinimas yra geriausias būdas įveikti skurdą ir socialinę atskirtį. Be to, užtikrinant, kad darbo rinkoje dalyvautų daugiau žmonių, prisidedama prie socialinės apsaugos sistemų finansavimo ir didinamas jų finansinis tvarumas, taip prisidedant prie kartų tarpusavio teisingumo ir skatinant socialinę sanglaudą. Kad būtų užtikrintas didesnis užimtumas, labai svarbu remti asmenis, sėkmingai keičiančius statusą darbo rinkoje;
- (13) su COVID-19 pandemija susijusių izoliavimo priemonių taikymo metu socialiniai ir ekonominiai tinkamų ir tikslinių minimalios socialinės apsaugos sistemų privalumai tapo dar svarbesni. Plitimo valdymo priemonės turėjo neproporcingą poveikį moterims ir nepalankioje padėtyje esančioms grupėms, visų pirma jų galimybėms naudotis sveikatos priežiūros (tiek dėl fizinės, tiek dėl psichikos sveikatos priežasčių), švietimo ir susijusiomis paslaugomis; dėl to taip pat dar labiau padidėjo iki tol egzistavusios kliūtys įsidarbinti⁵². Per krizę įgyta patirtis taip pat išryškino tinkamų, visapusiškų ir atsparių į sukrėtimus reaguojančių socialinės apsaugos sistemų bei prevencinių priemonių, skirtų ekonomikos gaivinimui, svarbą;
- (14) su globalizacija, žaliąja ir skaitmenine pertvarka, demografiniais pokyčiais ir kintančiais darbo modeliais susijusios makroekonominės tendencijos ir toliau lemia Sąjungos raidą. Visapusiškos ir tvirtos minimalios socialinės apsaugos sistemos, kuriomis užtikrinamas pakankamas pajamų rėmimas ir sudaromos palankios sąlygos asmens statuso pokyčiams darbo rinkoje, įskaitant paramą perkvalifikavimui ir kvalifikacijos kėlimui, gali padėti užtikrinti, kad tie procesai būtų teisingi ir įtraukūs. Pasikeitus karjeros modeliams ir didėjant nestandartinių užimtumo formų skaičiui, mažas pajamas gaunantiems asmenims gali būti sunkiau pasinaudoti draudimo įmokomis grindžiamomis socialinės apsaugos sistemomis ir gali padidėti alternatyvių paramos priemonių, pavyzdžiui, minimalių pajamų išmokų, poreikis. Be to, dėl Rusijos vykdomos nepateisinamos ir neteisėtos karinės agresijos prieš Ukrainą smarkiai išaugusios energijos kainos, o po to atitinkamai ir infliacija daro poveikį mažas ir mažesnes vidutines pajamas gaunantiems namų ūkiams. Pajamų priemonės

2008 m. Komisijos rekomendacijos dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties įgyvendinimo, SWD(2017) 257 *final*.

2022 m. bendra užimtumo ataskaita.

gali būti skirtos pažeidžiamoms grupėms ir yra suderinamos su pastangomis užtikrinti paskatas mažinti energijos paklausą ir didinti energijos vartojimo efektyvumą;

- (15) šioje rekomendacijoje daugiausia dėmesio skiriama pakankamai išteklių neturintiems asmenims, t. y. asmenims, gyvenantiems namų ūkiuose, kurių piniginiai ir materialiniai ištekliai, būtini jų sveikatai ir gerovei bei dalyvavimui ekonominiame ir socialiniame gyvenime užtikrinti, yra nepakankami, nepastovūs arba nepatikimi. Galintiems dirbti asmenims tvirtos minimalios socialinės apsaugos sistemos turi sudaryti palankesnes sąlygas (vėl) integruotis į darbo rinką, taikant aktyvias darbo rinkos priemones, paramą ieškant darbo, taip pat švietimo ir mokymo priemones. Jomis užtikrinamas pakankamas pajamų rėmimas ir įgalinimo paslaugos visiems, kuriems reikia pagalbos, įskaitant tuos, kurie negali dirbti. Taigi minimalios socialinės apsaugos sistemos yra ne pasyvi priemonė, o, kiek įmanoma, socialinės ir ekonominės integracijos ir aukštynkrypčio socialinio judumo pagrindas ir padeda gerinti įtraukties ir užimtumo perspektyvas;
- (16) minimalios socialinės apsaugos sistemos apima įvairias pinigines išmokas ir išmokas natūra, kuriomis remiamos pajamos ir suteikiama galimybė naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis. Svarbus pajamų rėmimo komponentas yra minimalių pajamų išmokos, apibrėžiamos kaip kraštutiniu atveju skiriamos neįmokinės piniginės išmokos, kuriomis siekiama pašalinti trūkumą, kad atitinkamame namų ūkyje būtų pasiektas tam tikras bendras pajamų lygis tais atvejais, kai išnaudojami kiti pajamų ar išmokų šaltiniai arba jų nepakanka oriam gyvenimui užtikrinti. Pajamos gali būti remiamos teikiant ir kitas pinigines išmokas, pavyzdžiui, išmokas vaikui ir šeimai, paramą būstui, bedarbio pašalpas, invalidumo pašalpas, senatvės išmokas arba lengvatas dirbantiems asmenims. Pajamų parama taip pat gali būti papildomos minimalios pensijos ir darbo pajamos;
- (17) minimalios pajamos yra pagrindinis kovos su skurdu ir atskirtimi strategijų elementas ir gali būti naudojamos kaip automatinė stabilizavimo priemonė. Ekonomikos krizės laikotarpiu jos gali padėti remti tvarų ir įtraukų atsigavimą, padėti pristabdyti namų ūkių pajamų mažėjimą ir pasiekti, kad būtų mažiau žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis. Galintiems dirbti asmenims skirtos minimalios pajamos apima pakankamas paskatas ir pritaikytas bei proporcingas sąlygas (vėl) integruotis į darbo rinką. Be to, minimalios pajamos turėtų būti nustatomos kartu su paskatomis dirbti, kad būtų išvengta histerezės efekto darbo rinkoje ir būtų remiamas aukštas užimtumo lygis;
- (18) išmokos natūra gali būti tikslinė parama pakankamai išteklių neturintiems asmenims, kad jiems būtų lengviau naudotis konkrečiomis paslaugomis, pavyzdžiui, ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros paslaugomis (pagal Tarybos rekomendaciją, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema⁵³), taip pat sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros, socialinio būsto, užimtumo ir mokymo paslaugomis;
- (19) aktyviau įgyvendinant tvirtas integruotas minimalios socialinės apsaugos sistemas galima ne tik pagerinti labiausiai nuo darbo rinkos nutolusių asmenų socialinius ir sveikatos rezultatus, bet ir užtikrinti ilgalaikę socialinę ir ekonominę naudą Sąjungai, skatinti ekonominę, socialinę bei teritorinę sanglaudą ir sukurti teisingesnę, darnesnę ir atsparesnę visuomenę. Reikia toliau dėti pastangas gerinant mažas pajamas gaunančių asmenų galimybes naudotis draudimo įmokomis grindžiama socialinės apsaugos sistema, kad jie galėtų įgyti socialinės apsaugos teises, visų pirma sudarant geresnes

⁵³ 2021 m. birželio 14 d. Tarybos rekomendacija (ES) 2021/1004, kuria nustatoma Europos vaiko garantijų sistema (OL L 223, 2021 6 22).

sąlygas rasti kokybišką darbo vietą, taip pat koordinuojant pajamų paramos teikimą pagal atitinkamas sistemas. Šios minimalios socialinės apsaugos sistemos taip pat turėtų padėti didinti skurstančių asmenų galimybes gauti sveikatos priežiūrą ir sveiko maisto. Valstybės narės turėtų siekti didinti savo socialinės apsaugos sistemų veiksmingumą ir efektyvumą, be kita ko, remti galimybę patekti į darbo rinką, kad ilgainiui žmonės nepatirtų skurdo arba kad jiems nereikėtų priklausyti nuo minimalių pajamų;

- (20) nors minimalios socialinės apsaugos sistemos įdiegtos visose valstybėse narėse, pažanga užtikrinant jų prieinamumą ir tinkamumą yra nevienoda. Modelis įvairiose valstybėse narėse skiriasi, priklausomai nuo skirtingų nacionalinių tradicijų ir bendros socialinės apsaugos sistemų struktūros, tačiau su panašiais iššūkiais susiduria visos valstybės narės. Nors buvo pasiekta tam tikra konvergencija, iki šiol priimtose reformos ne visada yra tinkamos arba yra įgyvendinamos lėtai, kaip matyti iš atitinkamų ilgalaikių konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų, pateiktų per Europos semestro procesą. Nacionaliniuose planuose pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę numatoma remti reformas ir investicijas atitinkamose valstybėse narėse, kad būtų stiprinamas jų socialinės apsaugos sistemų veiksmingumas, struktūra ir atsparumas, be kita ko, gerinant minimalių pajamų sistemos struktūrą ir užtikrinant jų pakankamumo ir aprėpties aukštynkryptę konvergenciją. Keliomis investicijomis taip pat siekiama kovoti su energijos nepritekliumi ir gerinti pažeidžiamų namų ūkių galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis;
- (21) pajamų rėmimas laikomas pakankamu, kai juo užtikrinamas orus gyvenimas visais gyvenimo etapais. Siekiant užtikrinti bendro pajamų rėmimo pakankamumą, būtina patikima ir skaidri pajamų paramos nustatymo ir koregavimo reguliariais intervalais metodika, pagrįsta atitinkamais rodikliais ir atitinkanti konkrečius namų ūkių poreikius. Vertinant pakankamumą galima remtis pamatinėmis vertėmis, pavyzdžiui, nacionaline skurdo rizikos riba arba metodikomis, pagrįstomis nacionaliniu lygmeniu nustatytu prekių ir paslaugų krepšeliu, atspindinčiu pragyvenimo išlaidas konkrečioje valstybėje narėje ar regione. Pakankamumas taip pat gali būti lyginamas su darbo pajamomis, pavyzdžiui, mažą darbo užmokestį arba minimalų darbo užmokestį gaunančio asmens pajamomis. Nors akivaizdu, kad darbo pajamos (jau minimalaus darbo užmokesčio lygmeniu) turėtų būti didesnės už pajamas iš išmokų, nėra pagrindo teigti, kad apskritai asmenims, gaunantiems minimalių pajamų paramą, rasti darbą būtų daug sunkiau. Atsižvelgiant į pakankamumo skirtumus įvairiose šalyse, valstybės narės turėtų laipsniškai pasiekti pakankamą bendro pajamų rėmimo lygį. Išmokos turi atitikti infliaciją (ypač maisto ir energijos srityse), pragyvenimo išlaidų didėjimą ir darbo užmokesčio pokyčius;
- (22) teisės gauti minimalių pajamų paramą kriterijai gali būti kliūtis tam tikroms grupėms tą paramą gauti. Iš esmės vaikai yra namų ūkio dalis. Tačiau dėl pareiškėjams nustatytos aukštesnės nei 18 metų amžiaus ribos gali būti ribojamos jaunų suaugusiųjų galimybės gauti paramą. Dėl apribojimų, susijusių su minimalia teisėto buvimo šalyje trukme, gali būti ribojamos galimybės gauti paramą asmenims, neturintiems tos šalies pilietybės, o dėl nuolatinės gyvenamosios vietos neturėjimo pasinaudoti minimalių pajamų parama sudėtinga benamiams arba skurdžiose vietovėse (pvz., romų gyvenvietėse) gyvenantiems asmenims. Kadangi materialinės padėties tikrinimas yra būtinas tinkamam minimalių pajamų paramos skyrimui užtikrinti, nepakankama aprėptis taip pat galima tuo atveju, jei tikrinant materialinę padėtį nustatoma žema didžiausios bendros pajamų ir turto vertės riba, taip kai kuriems namų ūkiams, net ir skurstantiems, užkertant kelią pasinaudoti parama;

- (23) reikėtų šalinti minimalių pajamų sistemos aprėpties spragas ir užtikrinti aprėpties tęstinumą įvairiais gyvenimo etapais, nustatant skaidrius ir nediskriminacinius galimybės gauti paramą kriterijus. Amžius, nuolatinė gyvenamoji vieta ar neproporcingai ilgo teisėto buvimo šalyje reikalavimas neturėtų būti kliūtis gauti minimalias pajamas. Materialinės padėties tikrinimo ribos turėtų atspindėti įvairių tipų ir dydžių namų ūkių orų gyvenimą konkrečioje valstybėje narėje. Tikrinant materialinę padėtį mažos darbo pajamos (pvz., vienkartinės ar nereguliarios pajamos) turėtų būti vertinamos proporcingai taip, kad būtų užtikrintos paskatos dirbti ir pareiškėjams nebūtų užkirstas kelias gauti (galimai mažesnes) išmokas. Galimybė gauti minimalias pajamas turi būti suteikta greitai, o teisė į paramą turėtų būti neribota, jei pareiškėjai ir toliau atitinka teisės gauti paramą kriterijus; taip pat periodiškai turėtų būti atliekamos peržiūros;
- (24) ekonomikos nuosmukio laikotarpiu lankstumas nustatant minimalias pajamas, be kita ko, laikinai supaprastinant jų gavimą, gali būti svarbus siekiant sušvelninti neigiamus socialinius padarinius ir turėti stabilizuojantį vaidmenį ekonomikoje. Fiskalinio konsolidavimo priemonės, kuriomis sumažinamas apsaugos lygis, o ne didinamas sistemų veiksmingumas, turėtų būti taikomos tik kraštutiniu atveju, kartu atliekant paskirstomojo poveikio vertinimą, kad būtų sušvelnintas neigiamas poveikis nepalankiausioje padėtyje esantiems asmenims;
- (25) dėl neproporcingos administracinės naštos, nepakankamo informuotumo arba baimės, susijusios su stigmatizavimu ar diskriminacija, asmenys, turintys teisę gauti minimalių pajamų paramą, gali jos neprašyti. Sistemų suskaidymo vengimas, bendro paraiškų teikimo procedūrų prieinamumo ir paprastumo užtikrinimas ir administracinė parama potencialiems pareiškėjams gali padėti padidinti naudojamą minimalių pajamų paramą. Reikia imtis papildomų priemonių siekiant užtikrinti, kad vienišų tėvų namų ūkiai, kuriuos daugiausia valdo moterys, naudotųsi minimalių pajamų parama. Be to, informavimo pastangos turėtų būti nukreiptos visų pirma į vietas, kuriose gyvena socialiai pažeidžiami asmenys, ir į labiausiai marginalizuotus namų ūkius, įskaitant romus. Menkas skaitmeninių priemonių prieinamumas arba naudojimosi jomis įgūdžių trūkumas taip pat gali trukdyti veiksmingai pasinaudoti parama, be kita ko, neįgaliesiems. Reguliari atitinkamų duomenų stebėsena ir analizė gali padėti suprasti nesinaudojimo parama priežastis ir pagerinti politikos atsaką;
- (26) nors materialinė padėtis tikrinama namų ūkio lygmeniu, dažnai neatsižvelgiama į atskirų asmenų padėtį namų ūkyje, galimą nevienodą šeimos pajamų pasidalijimą ir savarankiškumo siekį. Tai ypač aktualu moterims, nes jos dažniau gauna mažesnes pajamas, mažesnę darbo užmokestį ir turi daugiau priežiūros pareigų. Sprendimai, kuriais sudaromos palankesnės sąlygos atskiriems namų ūkio nariams gauti pajamų paramą, nebūtinai didinant bendrą namų ūkio gaunamų išmokų lygį, gali padėti užtikrinti lyčių lygybę ir moterų bei jaunų suaugusiųjų ekonominę nepriklausomybę ir pajamų saugumą;
- (27) siekiant sumažinti ilgalaikę priklausomybę nuo pajamų rėmimo, svarbu stiprinti visiems prieinamas įtraukias darbo rinkas. Aktyvumo skatinimo reikalavimai ir aktyvi darbo rinkos politika gali paskatinti dėti daugiau pastangų ieškant darbo ir priimti darbo pasiūlymus, jei įtraukiamos tokios pagalbinės paslaugos kaip konsultavimas, konsultuojamasis ugdymas ir pagalba ieškant darbo, taip pat priemonės, kuriomis užtikrinama profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra. Vadovaujantis Tarybos

rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“⁵⁴, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas jauniems suaugusiems, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, užtikrinant, kad jie kuo greičiau grįžtų į švietimo ar mokymo sistemą arba darbo rinką, o pajamų paramos gavimas turėtų būti susietas su ypač stipriomis aktyvumo skatinimo priemonėmis. Vadovaujantis Neįgalųjų teisių strategija, ypatingas dėmesys taip pat turėtų būti skiriamas neįgalųjų poreikiams. Pereiti į darbo rinką bet kokiame amžiuje gali padėti kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybės, personalizuota parama ir orientavimas, kurie atitinka konkrečius poreikius, taip užtikrinant kokybiškas darbo vietas, skatinant darbo vietų išsaugojimą ir sudarant sąlygas pažangai. Reguliariai peržiūrint mokesčių ir išmokų sistemų nulemtas paskatas dirbti ir paskatas nedirbti, palaipsniui mažinant pajamų rėmimą pradėjus dirbti arba suteikiant galimybę jį derinti su darbo užmokesčiu, galima padidinti namų ūkio disponuojamąsias pajamas, taip prisidedant prie darbo finansinio patrauklumo, dirbančiųjų skurdo mažinimo ir oficialaus užimtumo skatinimo. Be to, siekiant išvengti mažo darbo užmokesčio spąstų, reikia atidžiai nustatyti lengvatas dirbantiems asmenims;

- (28) užimtumas socialinėje ekonomikoje galėtų būti žingsnis link kitų darbo rinkos sektorių. Perėjimo į darbo rinką palengvinimas turėtų būti remiamas darbdaviams taikant specialias priemones, o prireikus teikiant ir tikslines finansines paskatas;
- (29) tvirtoms minimalios socialinės apsaugos sistemoms sukurti taip pat būtinos socialinės įtraukties paslaugos, pavyzdžiui, socialinis darbas, konsultavimas, konsultuojamasis ugdymas, mentorystė, psichologinė parama ir įvairios reabilitacijos programos, taip pat priemonės, kuriomis sudaromos palankesnės sąlygos naudotis kitomis įgalinimo arba pagrindinėmis paslaugomis. Taip pat turėtų būti toliau siekiama gerinti paslaugų kokybę pagal Europos savanorišką socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistemą⁵⁵ ir užtikrinti galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis tęstinumą. Taip pat reikėtų stiprinti finansinių ir nefinansinių kliūčių, mažinančių vienodas ir visuotines galimybes naudotis paslaugomis, šalinimo priemones;
- (30) labiau individualizuota parama, kuria siekiama nustatyti ir tenkinti sudėtingus asmenų, kuriems trūksta išteklių, ir jų namų ūkių poreikius, gali labai prisidėti prie jų sėkmingos socialinės ir ekonominės integracijos. Atlikus poreikių vertinimą, turėtų būti parengtas specialiai pritaikytas įtraukties planas, apimantis tam tikrame namų ūkyje gyvenančius asmenis, neturinčius pakankamai išteklių (individualiai arba kartu), nustatant reikalingos paramos rūšį ir sutartus tikslus. Parama turėtų apimti tinkamu eiliškumu taikomas socialinės įtraukties priemones arba aktyvias darbo rinkos politikos priemones, atsižvelgiant į individualią padėtį ir galimybę dirbti, kartu užtikrinant teigiamų paskatų ir aktyvumo skatinimo reikalavimų pusiausvyrą⁵⁶. Šiam tikslui taip pat gali būti naudojami integracijos į darbo rinką susitarimai, sudaryti pagal Tarybos rekomendaciją dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką⁵⁷, todėl

⁵⁴ 2020 m. spalio 30 d. Tarybos rekomendacija „Tiltas į darbo rinką. Sustiprinta Jaunimo garantijų iniciatyva“, kuria pakeičiama 2013 m. balandžio 22 d. Tarybos rekomendacija dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos nustatymo (OL C 372, 2020 11 4).

⁵⁵ Europos savanoriška socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistema, SPC(2010)10 *final*.

⁵⁶ Turimais duomenimis, aktyvesnė darbo paieška lemia didesnę užimtumą, o įrodymų apie panašų teigiamą griežtesnių sankcijų taisyklių poveikį užimtumui nerasta. Žr. OECD, *Does Demanding Activation Work? A Comparative Analysis of the Effects of Unemployment Benefit Conditionality on Employment in 21 Advanced Economies, 1980–2012*.

⁵⁷ 2016 m. vasario 15 d. Tarybos rekomendacija dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką (OL C 67, 2016 2 20).

prireikus jie gali būti peržiūrimi, siekiant įtraukti ir daugiau įgalinimo paslaugų, kad būtų galima integruoti pakankamai išteklių neturinčius asmenis;

- (31) veiksmingi valdymo mechanizmai yra itin svarbūs siekiant sukurti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas. Administruojant išmokas ir teikiant paslaugas turėtų būti naudojamosi skaitmeninės pertvarkos teikiamomis priemonėmis, kartu vengiant atskirties dėl skaitmeninio atotrūkio. Reikėtų dėti pastangas užtikrinant glaudų esamų sistemų ir išmokų koordinavimą ir suderinimą, taip pat jų koordinavimą su kita politika. Ypatingą dėmesį reikia skirti visų dalyvaujančių institucijų veiklos pajėgumų stiprinimui. Keitimasis duomenimis ir glaudesnis bendradarbiavimas įvairiais valdymo ir tarnybų lygmenimis, be kita ko, sudarant oficialius susitarimus arba taikant vieno langelio principą, sudaro palankesnes sąlygas užtikrinti geriau integruotą paramą. Patikima politikos poveikio stebėseną ir reguliarius vertinimus dalyvaujant visiems suinteresuotiesiems subjektams gali padėti užtikrinti didesnę nacionalinių sistemų veiksmingumą ir pagrįstos politikos formavimą, taip pat didinti jų skaidrumą;
- (32) valstybėms narėms rengiant ir įgyvendinant nacionalines reformas turėtų būti remiamasi tarpusavio mokymusi ir keitimusi geriausios patirties pavyzdžiais Sąjungos lygmeniu, taip pat analitiniu darbu siekiant toliau tobulinti esamą Sąjungos minimalių pajamų lyginamosios analizės sistemą, be kita ko, didinant atitinkamų rodiklių prieinamumą bei palyginamumą ir duomenų tvarkingumą;
- (33) šios rekomendacijos įgyvendinimui remti skiriamos Sąjungos lėšos. Pagal reglamentą dėl „Europos socialinio fondo +“⁵⁸ kiekviena valstybė narė turėtų skirti bent 25 proc. „Europos socialinio fondo +“ lėšų kovai su socialine atskirtimi. Europos regioninės plėtros fondo ir programos „InvestEU“ lėšomis taip pat gali būti remiamos investicijos į įgalinančią socialinę infrastruktūrą, pavyzdžiui, socialinį būstą ir ikimokyklinį ugdymą bei priežiūrą, taip pat įrangą ir galimybes naudotis kokybiškomis paslaugomis. Pagal techninės paramos priemonę ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms jau padedama rengti ir įgyvendinti struktūrines reformas minimalių pajamų srityje;
- (34) įgyvendinant šią rekomendaciją negali būti mažinamas apsaugos lygis pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus arba kaip nurodyta Rekomendacijoje 92/441/EEB. Valstybės narės raginamos nustatyti arba toliau taikyti palankesnes nuostatas nei rekomenduojamos šiame dokumente;
- (35) bendras viešųjų finansų tvarumas ir pakankamas minimalių pajamų finansavimas yra labai svarbūs jų atsparumui, veiksmingumui ir efektyvumui. Šios rekomendacijos įgyvendinimas neturėtų daryti didelio poveikio valstybių narių socialinės apsaugos sistemų finansinei pusiausvyrai;
- (36) paskirstomojo poveikio vertinimas (toliau – PPV) yra naudinga priemonė biudžeto priemonių ir kitų reformų bei investicijų poveikiui skirtingas pajamas gaunančioms visuomenės grupėms, įskaitant nepalankiausioje padėtyje esančius asmenis, nustatyti. Taigi PPV gali padėti veiksmingiau ir efektyviau rengti mokesčių ir išmokų reformas, užtikrinant, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. Komisijos komunikate

⁵⁸ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30).

valstybėms narėms pateikiamos gairės, kaip kuo geriau įtraukti PPV į jų politikos formavimo procesus⁵⁹,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ

TIKSLAS

- (1) Kad būtų galima užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, šia rekomendacija siekiama kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi, skatinant pakankamą pajamų rėmimą, visų pirma minimalias pajamas, veiksmingą galimybę pakankamai išteklių neturintiems asmenims naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis, taip pat skatinant galinčių dirbti asmenų integraciją į darbo rinką pagal aktyvios įtraukties metodą.

TERMINŲ APIBRĖŽTYS

- (2) Šioje rekomendacijoje vartojamų terminų apibrėžtys:
 - (a) pakankamai išteklių neturintis asmenys – asmenys, gyvenantys namų ūkiuose, kurių piniginiai ir materialiniai ištekliai, būtini jų sveikatai bei gerovei ir dalyvavimui ekonominiame ir socialiniame gyvenime užtikrinti, yra nepakankami, nepastovūs arba nepatikimi;
 - (b) pajamų rėmimas – namų ūkiui teikiamų visų rūšių piniginių išmokų, įskaitant minimalių pajamų išmokas, visuma;
 - (c) minimalios pajamos – neįmokinės ir materialine padėtimi grindžiamos socialinės apsaugos sistemose taikomos minimalios socialinės apsaugos sistemos;
 - (d) aprėptis – teisė gauti minimalias pajamas, kaip apibrėžta nacionalinės teisės aktuose;
 - (e) naudojimasis parama – pakankamai išteklių neturinčių asmenų, turinčių teisę gauti minimalių pajamų paramą ir faktiškai ja besinaudojančių, dalis;
 - (f) įgalinimo paslaugos – paslaugos, skirtos konkreitiems pakankamai išteklių neturinčių asmenų poreikiams tenkinti, kad jie galėtų integruotis į visuomenę ir, kai tinkama, į darbo rinką, įskaitant socialinės įtraukties paslaugas, pavyzdžiui, socialinį darbą, konsultavimą, konsultuojamąjį ugdymą, mentorystę, psichologinę paramą ir reabilitaciją, taip pat kitas bendro pobūdžio įgalinimo paslaugas, įskaitant ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą, sveikatos priežiūrą, ilgalaikę priežiūrą, švietimą bei mokymą ir aprūpinimą būstu;
 - (g) pagrindinės paslaugos – vandens tiekimas, sanitarijos paslaugos, energijos tiekimas, transportas, finansinės paslaugos ir skaitmeninis ryšys;
 - (h) veiksminga galimybė naudotis paslaugomis – padėtis, kai atitinkamos paslaugos yra lengvai pasiekiamos, įperkamos, prieinamos, kokybiškos, teikiamos laiku ir kai potencialūs naudotojai turi vienodas galimybes jomis naudotis, žino apie jas ir apie teises jomis naudotis;

⁵⁹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Geresnis valstybių narių politikos paskirstomojo poveikio vertinimo įvertinimas“ (dar nepaskelbta).

- (i) įtraukties planas – susitarimas arba susitarimų rinkinys, sudarytas su pakankamai išteklių neturinčiais asmenimis jų socialinei įtraukčiai skatinti, o su tais, kurie gali dirbti, – jų integracijai į darbo rinką skatinti.

PAJAMŲ RĖMIMO PAKANKAMUMAS

- (3) Valstybėms narėms rekomenduojama sukurti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas, kurios padėtų užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, derinant pakankamą pajamų rėmimą, įskaitant minimalių pajamų išmokas ir kitas papildomas pinigines išmokas ir išmokas natūra, suteikiančias galimybę naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis.
- (4) Siekiant užtikrinti pakankamą pajamų rėmimą, valstybėms narėms rekomenduojama nustatyti pajamų rėmimo lygį taikant skaidrią ir patikimą teisės aktuose apibrėžtą metodiką, dalyvaujant atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams. Metodikoje turėtų būti atsižvelgiama į bendrus pajamų šaltinius, konkrečius namų ūkių poreikius ir nepalankias aplinkybes, mažą arba minimalų darbo užmokestį gaunančio asmens pajamas, gyvenimo lygį ir perkamąją galią, kainų lygį ir su jais susijusius pokyčius.
- (5) Užtikrinant paskatas galintiems dirbti asmenims (vėl) integruotis į darbo rinką, pajamų rėmimas palaipsniui turėtų padėti padidinti pakankamai išteklių neturinčių asmenų pajamas, kad jos atitiktų bent vieną iš šių lygių:
 - (a) nacionalinę skurdo rizikos ribą arba
 - (b) būtinų prekių ir paslaugų, įskaitant tinkamą mitybą, būstą, sveikatos priežiūrą ir pagrindines paslaugas, piniginę vertę pagal nacionalines apibrėžtis arba
 - (c) kitus lygius, prilygstančius a arba b punkte nurodytiems lygiams, nustatytiems pagal nacionalinę teisę ar praktiką.
- (6) Valstybėms narėms rekomenduojama 5 dalyje numatytą pakankamą pajamų rėmimo lygį pasiekti ne vėliau kaip iki 2030 m. gruodžio 31 d., kartu užtikrinant viešųjų finansų tvarumą.
- (7) Valstybėms narėms rekomenduojama kasmet peržiūrėti ir prireikus pakoreguoti pajamų rėmimo lygį, kad būtų išlaikytas jo pakankamumas, atsižvelgiant į išmokas natūra.
- (8) Siekiant skatinti lyčių lygybę, moterų, jaunų suaugusiųjų ir neįgaliųjų pajamų saugumą ir ekonominę nepriklausomybę, valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti galimybę prašyti, kad pajamų parama būtų teikiama atskiriems namų ūkio nariams.

MINIMALIŲ PAJAMŲ APRĖPTIS

- (9) Valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti, kad visi pakankamai išteklių neturintys asmenys gautų teisės aktuose nustatytas minimalias pajamas, apibrėžiant:
 - (a) skaidrius nediskriminacinius teisės gauti paramą kriterijus, kuriais užtikrinamos veiksmingos jaunų suaugusiųjų galimybės gauti minimalias pajamas, neatsižvelgiant į tai, ar jie turi nuolatinę gyvenamąją vietą, kartu užtikrinant, kad minimali teisėto buvimo šalyje trukmė būtų proporcinga;
 - (b) skirtingų tipų ir dydžių namų ūkių materialinės padėties tikrinimo ribas, kurios atspindi gyvenimo lygį valstybėje narėje ir kurias taikant proporcingai atsižvelgiama į kitų rūšių namų ūkio pajamas (ir turtą);

- (c) laiką, reikalingą paraiškai išnagrinėti, kartu užtikrinant, kad sprendimas būtų priimtas per 30 dienų nuo paraiškos pateikimo;
- (d) galimybę gauti minimalias pajamas tol, kol pakankamai išteklių neturintys asmenys atitinka teisės gauti paramą kriterijus, reguliariai atliekant tinkamumo gauti paramą peržiūras;
- (e) paprastas, greitas, nešališkas ir nemokamas skundų ir apeliacijos procedūras, kartu užtikrinant, kad pakankamai išteklių neturintys asmenys būtų informuojami ir galėtų veiksmingai naudotis tokiomis procedūromis;
- (f) mechanizmus, kuriais užtikrinama, kad minimalios pajamos būtų koreguojamos atsižvelgiant į socialines ir ekonomikos krizes, pavyzdžiui, laikinai sušvelninant teisės gauti paramą kriterijus arba pratęsiant išmokų mokėjimo trukmę.

NAUDOJIMASIS MINIMALIŲ PAJAMŲ PARAMA

- (10) Valstybėms narėms rekomenduojama skatinti visapusišką naudojimąsi minimalių pajamų parama:
 - (a) mažinti administracinę naštą, be kita ko, supaprastinti paraiškų teikimo procedūras ir teikti nuoseklias gaires tiems, kuriems jų reikia, kartu atkreipiant dėmesį į skaitmeninių ir neskaitmeninių priemonių prieinamumą;
 - (b) užtikrinti galimybę gauti naudotojams patogią, nemokamą ir atnaujintą informaciją apie teises ir pareigas, susijusias su minimaliomis pajamomis;
 - (c) aktyviai megzti ryšius su pakankamai išteklių neturinčiais asmenimis, siekiant didinti jų (ypač vienišų tėvų namų ūkių) informuotumą ir skatinti juos naudotis parama, taip pat įtraukti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis;
 - (d) imtis veiksmų siekiant kovoti su stigmatizavimu ir nesąmoningu šališkumu, kurie siejami su skurdu ir socialine atskirtimi;
 - (e) reguliariai vertinti nesinaudojimą minimalių pajamų parama ir, jei taikoma, susijusiomis aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemonėmis, nustatyti kliūtis ir imtis taisomųjų veiksmų.

GALIMYBĖ PATEKTI Į ĮTRAUKIAS DARBO RINKAS

- (11) Siekiant skatinti aukštą užimtumo lygį ir įtraukias darbo rinkas, valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti darbo rinkos aktyvumo skatinimą, pašalinti kliūtis (vėl) patekti į darbo rinką ir joje likti, padėti galintiems dirbti žmonėms siekti kokybiško darbo, užtikrinti paskatas dirbti, kovoti su dirbančiųjų skurdu ir darbo rinkos segmentacija, skatinti oficialų užimtumą, kovoti su nedeklaruojamu darbu ir sudaryti geresnes sąlygas įsidarbinti ir tuo tikslu:
 - (a) užtikrinti, kad aktyvumo skatinimo reikalavimais būtų suteikiama pakankamai paskatų (vėl) patekti į darbo rinką ir kad kartu jie būtų laipsniški bei proporcingi; ypatingą dėmesį reikėtų skirti jauniems suaugusiesiems, kad jie kuo greičiau grįžtų į švietimo ar mokymo sistemą arba darbo rinką;
 - (b) didinti investicijas į žmogiškąją kapitalą vykdant įtraukią švietimo ir mokymo politiką, remti kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą, visų pirma tų asmenų, kurių įgūdžiai menki arba pasenę, be kita ko, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais;

- (c) numatyti galimybę derinti pajamų rėmimą su darbo pajamomis, laipsnišku pajamų rėmimo nutraukimu arba palikti teisę gauti pajamų paramą per bandomąjį laikotarpį ar stažuotes ir kai darbas yra trumpalaikis ar nereguliarus;
- (d) reguliariai peržiūrėti mokesčių ir išmokų sistemų nulemtas paskatas dirbti ir paskatas nedirbti;
- (e) remti galimybes įsidarbinti socialinės ekonomikos sektoriuje, be kita ko, suteikiant praktinės darbo patirties;
- (f) palengvinti perėjimą į darbo rinką siūlant priemones darbdaviams, pavyzdžiui, įdarbinimo paskatas, paramą įdarbinant (po įdarbinimo), mentorystę, konsultavimą, darbo vietų išlaikymo ir paaugštinimo skatinimą.

GALIMYBĖ NAUDOTIS ĮGALINIMO IR PAGRINDINĖMIS PASLAUGOMIS

(12) Valstybėms narėms rekomenduojama užtikrinti:

- (a) veiksmingas ir vienodas galimybes naudotis įgalinimo paslaugomis, be kita ko, laikantis kokybės principų, nustatytų Europos savanoriškoje socialinių paslaugų kokybės užtikrinimo sistemoje;
- (b) veiksmingos galimybės naudotis pagrindinėmis paslaugomis, įskaitant energiją, tęstinumą;
- (c) finansinių ir nefinansinių kliūčių veiksmingai naudotis įgalinimo ir pagrindinėmis paslaugomis šalinimą.

INDIVIDUALIZUOTA PARAMA

(13) Siekiant pašalinti įvairias kliūtis, trukdančias pakankamai išteklių neturintiems asmenims integruotis į visuomenę, o galintiems dirbti – įsidarbinti, valstybėms narėms rekomenduojama sukurti individualizuotą metodą ir koordinuoti paslaugų teikimą ir tuo tikslu:

- (a) atlikti daugialypį poreikių vertinimą, per kurį būtų nagrinėjamos kliūtys, trukdančios socialinei įtraukčiai ir užimtumui, nustatomos įgalinimo ir pagrindinės paslaugos, reikalingos šioms kliūtims pašalinti, ir nustatoma reikalinga parama;
- (b) tuo remiantis, ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo minimalių pajamų paramos suteikimo parengti įtraukties planą, kuriame turėtų būti:
 - (1) apibrėžti bendri tikslai ir terminai;
 - (2) apibrėžtas individualiems poreikiams pritaikytas paramos priemonių rinkinys, apimantis aktyvias darbo rinkos priemones ir (arba) priemones, kuriomis skatinama socialinė įtrauktis;
 - (3) paskirtas atvejo vadovas, kuris užtikrins nuolatinę paramą, laiku užtikrins nukreipimą į atitinkamas tarnybas ir reguliariai prižiūrės įtraukties plano įgyvendinimo pažangą;
- (c) peržiūrėti ir prireikus pritaikyti esamą asmenų, kurie neturi pakankamai išteklių ir yra ilgalaikiai bedarbiai, integracijos susitarimą pagal rekomendaciją dėl ilgalaikių bedarbių integracijos į darbo rinką⁶⁰, kad jis būtų papildytas b punkte nurodyto įtraukties plano elementais.

VALDYMAS, STEBĖSENA IR ATASKAITŲ TEIKIMAS

- (14) Siekiant veiksmingai kurti ir įgyvendinti tvirtas minimalios socialinės apsaugos sistemas nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis, valstybėms narėms rekomenduojama:
- (a) vengti įvairių išmokų ir sistemų spragų, dubliavimosi ir susiskaidymo, kad būtų užtikrintas nuoseklus pajamų rėmimo priemonių, aktyvumo skatinimo priemonių ir įgalinimo paslaugų rinkinys;
 - (b) stiprinti už pajamų rėmimą atsakingų institucijų, užimtumo tarnybų ir įgalinimo paslaugų teikėjų veiklos pajėgumus ir gerinti jų bendradarbiavimą, be kita ko, dalijantis duomenimis ir skatinant tolesnius integruotus paslaugų modelius;
 - (c) įgalinti atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, pavyzdžiui, regionų ir vietos valdžios institucijas, socialinius partnerius, pilietinės visuomenės organizacijas ir socialinės ekonomikos subjektus, kad jie galėtų veiksmingai dalyvauti kuriant, įgyvendinant, stebint ir vertinant minimalių pajamų sistemas;
 - (d) užtikrinti pakankamą minimalios socialinės apsaugos sistemų finansavimą taip, kad tai derėtų su bendru viešųjų finansų tvarumu.
- (15) Siekiant priimti geriau pagrįstus politinius sprendimus, valstybėms narėms rekomenduojama:
- (a) nuolat stebėti, kaip įgyvendinama pajamų rėmimo politika, visų pirma minimalių pajamų politika, ir susijusios aktyvumo darbo rinkoje skatinimo priemonės ir kaip užtikrinama galimybė naudotis paslaugomis, be kita ko, gerinant atitinkamų duomenų prieinamumą ir kokybę visais valdymo lygmenimis ir atliekant reguliarius vertinimus, taip pat atlikti koregavimus, kad šios rekomendacijos tikslai būtų pasiekti kuo veiksmingiau;
 - (b) laikantis duomenų apsaugos taisyklių sukurti mechanizmus, kurie leistų stebėti tolesnę pakankamai išteklių neturinčių asmenų socialinę įtrauktį arba perėjimą į darbo rinką;
 - (c) kas trejus metus Komisijai teikti šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangos ataskaitas; pirmoje ataskaitoje turėtų būti pateikti a punkte nurodytų vertinimų rezultatai ir rekomendacijos.
- (16) Taryba palankiai vertina Komisijos ketinimą:
- (a) bendradarbiauti su valstybėmis narėmis Socialinės apsaugos komitete, kad būtų toliau tobulinama minimalių pajamų lyginamosios analizės sistema ir gerinamas atitinkamų rodiklių ir duomenų prieinamumas bei palyginamumas;
 - (b) stiprinti tarpusavio mokymąsi ir rezultatų bei gerosios patirties sklaidą tarp valstybių narių;
 - (c) remiantis 15 dalies c punkte nurodytomis ataskaitomis, Socialinės apsaugos komitete reguliariai peržiūrėti pažangą, padarytą įgyvendinant šią rekomendaciją, glaudžiai bendradarbiaujant su Užimtumo komitetu ir valstybinių užimtumo tarnybų tinklu, kiek tai susiję su galimybėmis patekti į įtraukias darbo rinkas;

- (d) stebėti šios rekomendacijos įgyvendinimo pažangą per Europos semestrą ir prireikus valstybėms narėms pateikti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas;
- (e) apžvelgti veiksmus, kurių imtasi įgyvendinant šią rekomendaciją, visų pirma atsižvelgiant į jos poveikį skurdo ir socialinės atskirties mažinimui, užimtumo lygio didinimui ir dalyvavimo mokymuose gerinimui, ir iki 2032 m. Tarybai pateikti ataskaitą.

(17) Rekomendacija 92/441/EEB pakeičiama šia rekomendacija.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė